

**pa
no
ra
ma**

IMAM 2E NEKAJ ZOB ... TUDI SHO-
DILA BOM KMALU. — Foto: Z. Učakar

33 Kranj
22. avgusta 1964

Na 3. strani
CHAMPAGNOLE:
TRUD NI BIL ZAMAN
Na 5. strani
RAK NA ZATOZNI KLOPI

Kozolci, mi in turizem

Dva povsem slučajna dogodka sta vzrok za tale zapis. Prvi: pred dnevi se je skupina nizozemskih turistov ustavila na cesti med Naklom in Bistroc in gledala kozolce. Kaj je to, čemu služi, zakaj taki objekti pri nas itd.? Drugi: včeraj sem dobil nekakšno maketo kozolca, ki jih prodajajo pri nas kot turistične spominke: lep spominek, vendar zelo površno izdelan.

Dva povsem slučajna dogodka, ob katerih pa sem si zastavil nekaj vprašanj, na primer:

Zakaj tujim turistom, ki iz leta v leto v večjem številu prihajajo k nam, ne pokažemo zanimivosti, ki je tako zelo naša, slovenska kot malokatera druga? Ali mora zato, ker nekateri menijo, da so kozolci nekak simbol zastarelega, ekstenzivnega, nesodobnega načina kmetijske proizvodnje? Kozolce razen na slovenskem etničnem ozemljju, pa še tu ne na celotnem, poznamo še v tako malo-krajih na svetu, da so res slovenska posebnost prve vrste, mi pa tega ne znamo izkoristiti v turistične namene! Zaradi specifičnih geografskih in drugih pogojev so se kozolci prav pri nas razvili do najlepših oblik, ki so zelo raznovrstne in slikovite, vendar se še nihče ni spomnil, da bi v prospektu ali na kakšen drug način to povedal turistom. Semo mar res tako neiznajdljivi? Ali pa smo res obremenjeni s predsodkom, da so kozolci nekaj nečastnega iz naše preteklosti, zato — bodimo tiho o njih, če že so, počakajmo, saj bodo izginili (čeprav ne bodo!), na noben način pa z njimi ne delajmo senzacije. Upam, da ni tako, ampak da je kriva neiznajdljivost. Ampak prav čudno je res, da kljub taki pestrosti v Sloveniji še nimamo prospektov ali propagandne brošurice o kozolcih!

Imamo pa nekaj slabih razglednic, nekaj prav dobrih razglednic in nekaj prav slabih maket kozolcev, ki naj bi bile turistični spominki. Dobre razglednice — svetujem turističnim društvom in drugim, ki se ukvarjajo s prodajo — obdržimo, slabih razglednic in maket pa ne prodajamo! Vsak kmet bi se smejal makti kozolca, ki jo imam doma na mizi! Če nismo sposobni narediti dobro, raje ne naredimo nič, ker s polovičnim delom naredimo več škode kot koristi!

A. TRILER

U BOLI- VIJSKE ANDE

NA POTI SKOZI ARGENTINO IN BOLIVIJO PROTI CILJU

Ves trd in premražen gledam skozi okno jedilnega vagona v velikansko žarečo kroglo, ki se hitro veča in skoro oblije s svojimi žarki neizmerno ravnino — argentinsko pampo. Počasi postaja toplo in prijetno. Vlak požira kilometre, za nami ostajajo vasi in mesta. V večjih srednjih se ustavljam. Se dolga pot je pred nami. Presenečeni smo, ker si nismo predstavljali hirsosti na železnici.

Prvo noč na vlaku smo še kar dobro prespal. Seveda bolje bi bilo, če bi se lahko šopirili v spalnem vagonu, toda vsi prostori so bili že zasedeni. K sreči smo dobili prostor v I. razredu, čeprav ga nikakor ne moremo primerjati z enakim na naših železnicah. Vseeno ima precejšnje prednosti pred II. razredom: obložene sedeže in morda nekoliko več prostora. To pa že nekaj pomeni! In res, od Cordobe dalje nas je polovico manj v vagonu.

Do večera prevozimo več kot 1000 km. Za nami je ravnina: z ozimino posejane njive, strnišča, pašniki z velikanskimi čredami belo-črnega goveda in čredami konj, ravnina s posameznimi, iz blata zidanimi haciendami, in redkim drejem, ravnina, ki jo preletavajo številne jate najrazličnejših ptic. Za nami so številna naselja bornega izgleda, ki jih krase le drevesa pomaranč in limon. Pokrajina postaja vse revnejša in ved-

no bolj pusta. Vedno več je kaktusov različnih oblik in velikosti. In ko se proti večeru vozimo ob velikem slanem jezeru, je prava pustinja.

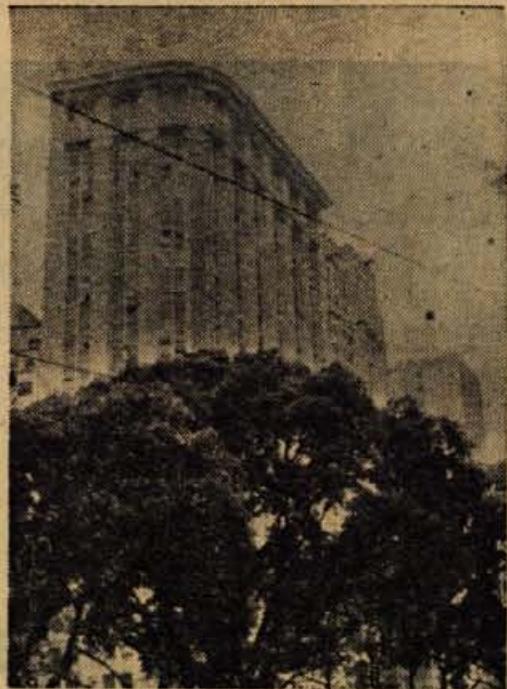
Naslednja noč je še hladnejša, toda za spanje je več prostora na razpolago. Na večji postaji prestopimo v drugo kompozicijo še slabše kvalitete. Med potniki je vedno več Indijancev v originalnih oblačilih: žene z značilnimi klobukmi, z bisagami na hrbitih, iz katerih največkrat z začudenjem zro v svet velike črne očke. Počasi pa se dvigamo po široki dolini med položnejšim hribovjem, ki je nekoliko bolj poraslo z najrazličnejšim grmovjem in drevjem ter kaktusi. Na postajah številni, revno oblečeni otroci prosijo miloščine. Za njimi nikakor ne zaostaja psi, ki se ob prihodu vlaka zberejo iz vsega naselja. Indijanske žene ponujajo najrazličnejše stvari: topla in mrzla jedila in pijače, sadje in razne kruhke. Seveda moraš pri tem zatajiti vse higienske predpise, če se želiš poslužiti njihovih uslug.

Popoldne se začnemo močno vzpenjati. Vlak se pomika po polževu skozi vse bolj divjo in pusto pokrajino. Ponoči se vzpnemo na 3700 m višine in kmalu nato prispremo v obmejno mestec Quiaco. Ker vlak šele jutri dopoldne nadaljuje pot, poiščemo prenočišče v »hotelu«. Toj smo le dosegli Bolivijo.

Jutro, 17. julija je zelo mrzlo, toda kot že prejšnja dneva, lepo. Ob 8. uri smo že na žandarmerijski postaji in brez posebne procedure dobimo svoje potne liste. Kar presenečeni smo! Nato se paš opravimo v Villazon, obmejno mestec na bolivijski strani, ki je oddaljeno dober kilometer. Brez posebnih zadržkov prekorčimo mejo in ko korakamo po mestecu proti postaji, smo vsi dobre volje. Počutimo se tako, kot da smo že dosegli svoj cilj!

Točno ob napovedanem času zapiska lokomotiva. Sef postaje z mogočnim zvoncem opozori potnike, naj vstopijo, nato počaka nekaj minut in ko vidi, da je vse pripravljeno za odhod, ponovno zazvoni trikrat. Odhod! Lokomotiva zatuli hujce kot ladijska sirena, kolesa zaškripljejo, odibači močno udarijo med seboj, močan premik nas vrže na sedeže — in cela kompozicija se počasi premakne. Po hudo vjugastih progah se spuščamo preko številnih suhih hudournikov, preko pobočij, poraslih z nizkim grmičevjem in redkimi kaktusi, mimo skalnatih stolpičev divjih oblik. Vidimo prve lame, ki z visoko dvignjenimi glavami začudeno opazujejo premikajočo se gmoto ali pa kar nehoteno z elegantnim korakom nadaljujejo svojo pot, noseč majhne tovore. Ni nam jasno, kje številne črede ovac, koz in oslov dobe hrano za svoje preživljjanje v tej ubogi pokrajini.

Vlak je zopet napolnjen. Tokrat so potniki skoraj sami Indijanci in med njimi vzbujamо precejšnjo pozornost. Povsod po vagonu je polno prtljage: kovček, košar, cul, vreč, vmes pa še nekaj vrst manjših živali: kokosi, mačk in psov. Komaj si človek utre prehod, kadar si pač primoran. Drugače sedimo kot pribiti na svojih sedežih in strmimo v pokrajino, ki je vedno bolj zanimiva. Le kadar se premaknemo, nas naše zadnjice spomnijo na skromno oblažinjenost sedežev in dolgo pot. Za to pač niso bile trenirane! Drugi reveži so naši nosovi, ki se nikakor nočejo privaditi na najrazličnejše vonjave. Kakšen pošten nahod bi nam skoraj prijal! In včasih

Rio de Janeiro — sedež izmed mnogih (foto A. Blazina)

nas popade strah, da po končanem potovanju ne bomo mogli zravnati svojih kosti! Tolazi nas misel, da bomo skoraj na cilju.

Na postajah prodajajo vse mogoče stvari. Tudi tisti, ki potujejo z vlakom, trgujejo. Ko se vlak ustavi, razložijo po oknih svojo skromno robo in tako spreminjajo vlak v potujočo trgovino. Kot vidimo, je njihov posel kar uspešen.

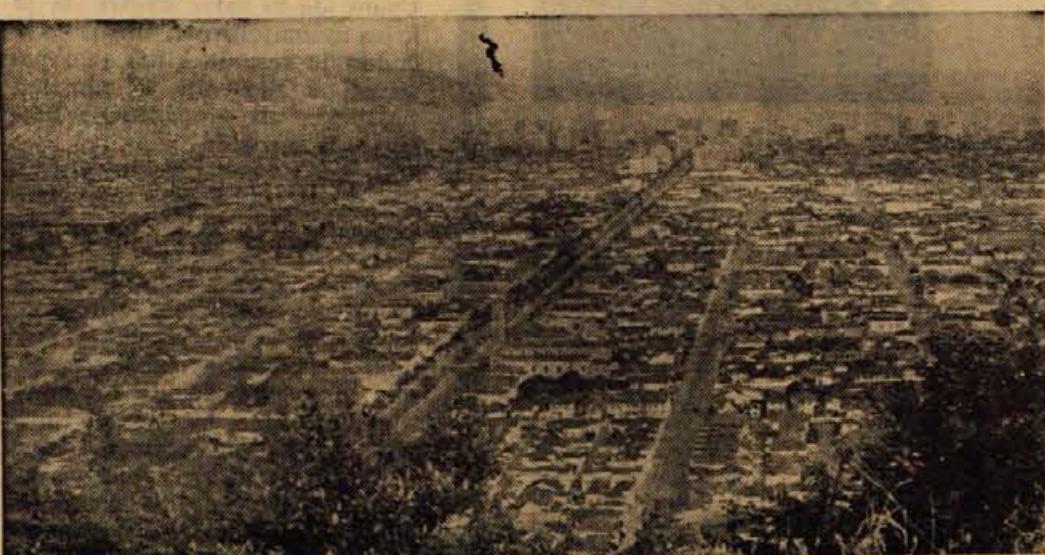
Popoldne se vozimo po divji, ozki soteski, ki jo je izdolbla in izobilovala sedaj mirna rečica. Z višine 2800 m se ponovno po polževu začnemo vzpenjati in na večer dosežemo višino 4000 m in več. Tu se začne Bolivijski altiplan (visoka planota). Noč je hudo mrzla in slab spimo. Skozi okna piha in kadar se hitreje peljemo, se tudi močno praši. Potem je še tu neugoden položaj naših teles in pa različne vonjave, na katere se nikakor ne moremo privaditi. K sreči nam je nekdo posodil deke — v našo in njegovo korist. S tem je namreč zelo enostavno rešil svoj »carinski problem«, nas pa hujšega zmrzovanja. No; občutimo že prve znake višinske bolezni, čeprav v manjši meri kot smo pričakovali.

18. julija se vsi premičeni »zbudimo« že da leč na altiplanu. K sreči sonce uveljavlja svojo moč in vagon oživi kot kače gnezdo. Vozimo se ob in po jezeru Poopo, ki je delno zamrznjeno. Še nikdar nismo videli takoj številnih jat vodnih ptic vseh vrst kot tu. Pravi raj zanjel Jezero je dolgo preko 150 km, izredno plitvo. Na nekaterih mestih je proga speljana kar preko plitvin in le ob velikem deževju poleti jo voda zalije. Ce ni previsoka, se promet kljub poplav nemoteno razvija.

Okrug poldneva prispremo v Oruro, znano rudarsko središče, kjer so veliki dnevni kopi kositrove rude. Okolica mesta je revna, pusta in tudi mesto na videz siromašno. Ko zapustimo Oruro, so naši pogledi vse češče obrnjeni proti severovzhodu, kjer bi se moral pokazati zaneseni vrhovi Cordillere Real. Jezero Poopo je za nami in vlak dokaj hitro sopita po ravnini — altiplanu — ki jo obrobijo kopičasti vrhovi, visoki »samo« nekaj preko 4000 m! Naseljenost je vedno večja, številnejše so črede lam, koz in ovac in tudi goveda. Vedno več je obdelane zemlje, na kateri pridelujejo krompir in ječmen.

Neopazno se proga vzpenja po ravnini in naši višinomeri nam ponovno kažejo višino 4000 m! Nenadoma zagledamo v daljavi visoke in zasnežene vrhove Cordillera Reall. Iz torb vzamemo zemljevide in fotografije — in že vrhovom ugotavljamo imenal Nazadnje se prikaže tudi ogromna snežena gmota s tremi vrhovi — Illimani, čudovita gmota nad La Pazom! In ko končno na postaji El Alto de La Paz, na robu altiplana, zagledamo globoko pod nami La Paz, izhodišče naših tur, smo nadvse zadovoljni. Utrjenosti ni več in na naših obrazih bi vsakdo lahko razbral le veselje! Dosegli smo cilj!

dr. IVO VALIC

Pogled na Santos proti Atlantiku z Monte Serrata (foto L. Šteblaj)

André Martinet, junaški mojster v champagnolskem rudniku, opisuje strašno noč, dolgo devet dni.

Majhen je in plešast. Njegov zagoren obraz je bolj obraz kmeta kot delavca. Njegove poteze so ostre, nos droben, ustnice tanke. Modre oči vzbujajo pozornost. Pravzaprav jo vzbuja pogled; živahen, bister, odločen. To je pogled moža, ki preveč ljubi življenje, da bi kdaj obupal in ki ve, kje je treba zgrabit srečo, kadar mu obrne hrbet.

Petinštirideset let mu je. Ko si pokrije svoj mehki klobuk ter odide z doma proti hribu Rivel, je to, kar je vedno: mojster Martinet André iz rudnika Champagnole – običajen mojster v rudniku, toda velik v odnosih do ljudi.

Skupaj sedimo pri mizi v jedilnici. Tukaj se nič spremenilo, vse je še vedno tako kot je bilo. Samo nekaj nenavadnega je opaziti na mizi: kupe telegramov in pisem z naslovom »Gospodu Martinetu, Junaškemu mojstru«, ali »Zazidanim iz Champagnole«. Vsi, oni in on, so zares zaslužili pohvalo. Gospod Martinet niti ne sanja niti ne misli. Pričoveduje nam o vsem, kar se mu je pripetilo v tistih desetih dneh, ko je z ostalimi tovariši gledal smrti v oči.

27. julij zjutraj. Ponoči sem dobro spal. Ko sem se prebudil, sem, kot vedno, oprezno vstal, ker so vsi ostali še spali. Stopil sem k ženi in jo poljubil na lice. V osemajstih letih najinega zakona nisem tega nobeno jutro pozabil storiti. Potem sem nakrmil živali: zajce, kokosi, golobce. Medtem se je že čisto zdanilo. Odšel sem k rudniku. Stanislav Zolnowski, delavec približno šestdesetih let, me je že čakal. On in jaz sva prišla vedno prva na delo. Ubogi Zolnowski! Se vedno je spodaj in tako malo upanja je...

»Kdo ima svetlik?« sem vprašal.

Nekdo je medtem prišel svetlik, Gosta moga prahu se je prelivala po zraku; v njej pa sem zagledal obrise fantov. Bili so kot fantomi. Stel sem... Osem jih je bilo, z menoj — devet. Vprašal sem:

»Henri, si tukaj?!«

»Da, tu sem!«

Henri. To je bil Henri David, moj stari prijatelj. Njega sem imel vedno najraje. To me je nekako pomirilo. Če je Henri z menoj, sem si rekel, potem ne bo tako hudo.

Nismo bili vsi v skupini. Nas je bilo štirinajst. Kje so ostali? Henri je torej z menoj. Fantje so poskušali najti izhod. Na točki 147 je bil jašek zasut do stropa — 4,5 m visoko; točka 132 — zasuto. Tudi točka 162 — zasuto... Obrnil sem se k Henriju: »Kakor da bi bili podgane.« Fantje niso več iskali izhoda. Ničesar več niso imeli iskati. Tolažil sem jih: »Saj jih bomo poiskali, saj nas bodo poiskali takoj, ko bodo zvedeli, kaj se je zgodilo.«

Mislil sem, da je zasulo samo nas in da bodo ostali zvedeli ob drugi uri, ob koncu šihta, ko se bodo vrnili iz jaškov. Ugasnil sem svetlike, vse, razen ene. Vsega skupaj smo imeli štiri. Potem smo vsi pričgali cigarete. Le Henri je, kot vedno, kadil pipo.

Ob dveh sem pomirjevalno rekel: »Sedaj nas gotovo že isčejo. Dobro moramo napeti ušesa in poslušati. Vzemite krampe in trkajte! Eden po eden, ne vsi hkrati.«

Tudi jaz sem trkal. Sedaj nam je bilo laže. Ogreli smo se. V rudniku je bila namreč temperatura 13 stopinj, mi pa smo bili v samih majicah. Ob nepretrganem trkanju na stene in strop našega zasutega jaška so nam ure hitrosti minevale. Fantom sem dejal, da je nad našimi glavami dvesto metrov zemlje, toda motil sem se. Bilo jih je samo 83.

Se vedno smo trkali. Ne samo po stenah in stropu; tudi po tleh smo udarjali s krampi. Morda nas bodo skušali izslediti iz spodnjih jaškov. Mlajši so pričeli moliti, njihove ustnice

mrazom. Spal ni nikče. Tudi lakote in žeje ni nikče občutil. Prav tako tudi govorili nismo. Menim, da smo vsi skupaj in vsak zase le samo premišljevali. Slišali so se globoki vdihni. Vsak je v mislih gledal svoje domače, ženo, otroke. Jaz sem bil v mislih pr. ženi — bolna je. Lahko se zgodi, da ne bo prebolela moje smrti in kaj bo potem? Kaj bo z mojimi trenimi otročišči?

Bil sem zadovoljen, ko sem začutil prijatelja poleg sebe. Brata Jacques, najmlajša med nami — 22 in 24 let — se nista premaknili drug od drugega. Tudi jaz sem imel s seboj mlajšega brata Michela, starega 33 let. Nisem ga mogel bolj tolaziti kot druge, saj razumete. Kljub vsemu pa sem bil njihov vodja v slabem in dobrem. To so bili vsi moji fantje, razen Henrika, ki mi je pomenil več, neke vrste uteho.

Skrbel me je samo Joseph Cattenoz. Preveč ga je zeblo. Imel je angino. Sedel je v kotu in se ni niti premaknil. Tako je bilo v torek. Torej en dan je že za nami. V ponedeljek zvečer, točno opolnoči, sem na zid zaril prvo črtico. Nedanoma mi okrog osmih pošepeta fant poleg mene: »Mojster, ali kaj slišite?« Prisluhnil sem. »Zdelo se mi je, kot bi nekdo sikal, je nadaljeval.

»Zdi se mi, da tudi jaz nekaj slišim,« sem rekel.

»Nič. To je od svetlike.«

Dvignil sem se in odšel proti ruševinam. Vrnili sem se in čez nekaj časa sem bil spet pri zidu, ki ga še nekaj dni prej ni bilo. Potem sem zopet začul sikanje. Bilo je spodaj. Presrečen sem bil, solze so me stiskale v grlu: »Ca y est! Rešeni smo!« Fantje so se nagnetli okrog mene. Sikanje se nam je približevalo z blazno hitrostjo. Fantje so že stavili, kje bo sonda predla strop. Se pol ure in curek vode se je ulil na nas. Zavpil sem: »Hitro mi prinesite krampe. Potrkal bom po sondi.« In sem trkal, trkal kot blazen.

Vpili smo vsi hkrati: »Ena, dve, tri.« Zgoraj smo zaslišali iste klice, da, celo tuljenje je bilo slišati. Sonda je znova začela delati. Sedaj je

Preživeli v bolnišnici v Champagnolu; tretji od leve je André Martinet

Medtem so prišli še ostali fantje. Toda to jutro nam delo ni šlo od rok. Bilo je preveč novincev, mladih, ki niso dovolj poznali dela. Bil sem nezadovoljen. Vse jutro se nisem mogel umiriti. Ob osmih je bila malica. Jedel sem zunaj. Potem sem se vrgel v globino rudnika. Nadno. Treba je bilo ukazovati: »Koplji tukaj, nakladaj tam!« Okrog enajstih sem šel po razstreli. Ko sem se vračal, sem videl, da stroj za nakladanje premoga ne dela. Fant, ki ga je upravljal, se je trudil okrog njega, vendar ni in ni šlo. Bil je novinec. Poklical sem ga: »Pridi dol! Pokazal ti bom, kako je trebal!« Bilo je okrog poldneva. Povzpel sem se na stroj in v sedmih minutah je bilo vse naloženo. Nenadoma je ugasnila luč. Zasišal sem silovit hrup. Bilo je, kot bi hrumeval ogromen motor. Sprva sem mislil, da sem pri nakladanju zapeljal na električni kabel. Toda še vedno je grmelo. Fantje so vpili v noč. Zavpil sem: »Molčite!«

Potem sem razumel, da nas je zasulo. Toda niti pomislit nisem, da bi se nad nami majal cel hrib.

so se rahlo, komajda zaznavno premikale. Tudi sam sem molil. Svetlica je še vedno gorela. Poglejte, kako je to čudno: plinska svetlica gori običajno največ osem ur s primernim plamenom, ta, naša pa je gorela že 24 ur, ne da bi ugasnila. Pomisli sem: »Kaj je za vraga vendar te svetlike, ki tako dolgo, kot da bi bila naša zavezница, gori?«

Medtem smo spet zaslišali strahovito pokanje, kakor da bi nekdo streljal iz topa. Mlajše je bilo strah. Slišal sem njihovo govorjenje: »Ce bi vedel, da nas ne bodo našli, bi se obesil na nakladalni stroj.« In: »Bojte bi bilo, da bi nas zasulo, kot da končamo v tej luknji.«

»Prišli bodo, saj nas bodo našli — sem jih pomirjeval — »ne bo dolgo. Ce nas ne bodo izvlekl od zgoraj, nas bodo pa od spodaj. Samo malo moramo potpeti!« Spali smo na tleh, na lepenki, s katero smo prenašali smodnik za razstreljevanje. Iz polvinilastih vrečk smo si napravili rokave in nekakšna pokrivala podobna rutev da smo se tako vsaj malo zavarovali pred

bil njen glas tih, sladek, čuden. Kot bi človek slišal poljub. »Poslušajte, fantje, zgoraj nas objemajo!« sem jim dejal.

»Potrkal sem devetkrat, da bi jim povedal, koliko nas je. Odgovorili so s 3 in 2. Vidite, razumeli so, da jih pet manjka.« Potem so nadaljevali v istem ritmu. Polnih pet minut. Spraševali smo se, kaj to pomeni. Potem sem v cevi zaslišal glas: »Oh! Oh!« Odgovoril sem: »Oh! Oh!« Potem je nekdo (to je bil ing. Meynardi) zavpil: »Martinet, ste vi?«

»Da, jaz sem.«

»Koliko vas je?«

»Devet. Povedal vam bom imena.«

»Počakajte, da zapišem.«

Povedal sem imena, srce pa mi je stiskala zla slutnja. Vprašal sem, čeprav sem se baš resnice:

»Je Marius Thiémard zunaj?«

(Nadaljevanje in konec prihodnjih)

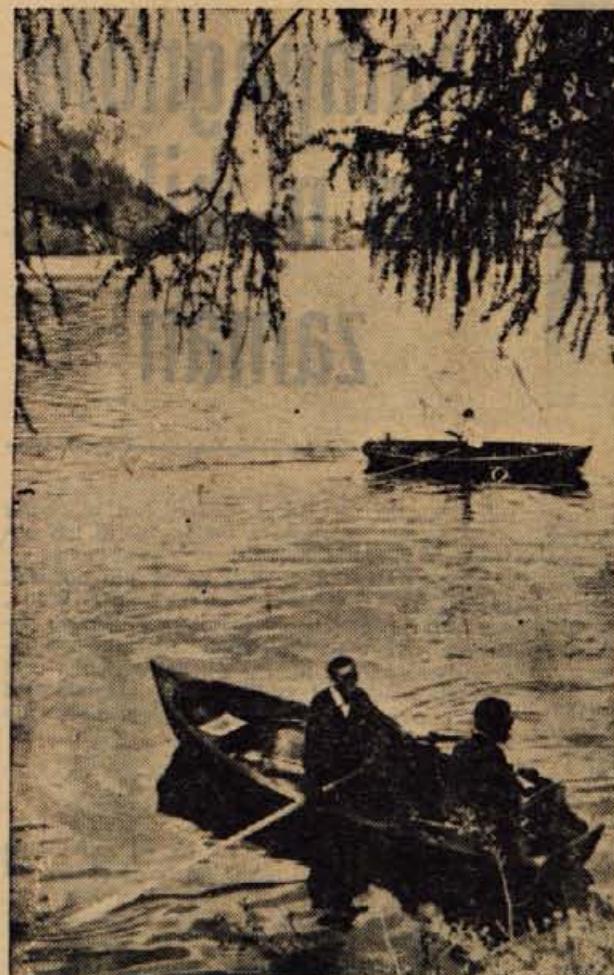
Privedila TONCI JALEN

Ajda je že v zemlji in to je po mišljenu starejših kmetov že prvi znak bližajočemu se koncu poletja.

Clovek bi dejal, da po vročini, katera nas po valovih napada zadnje cajte na vseh koncih in krajih, da se je poletje pravzaprav še pričelo, če ne bi slučajno pozabil, da so dnevi postalni krajši kakor kakšna konfekcijska obleka po dežju — da

Ajda kuka iz zemlje

so se redne honorarne televizije okvare na televizijskem omrežju umaknile rednim jesenskim pridelkom in že ne bi slišal in čital laskavih ponudb naših hotelov, ob koncu poletja bodo motelov, letovišč, zdravilišč, razne ceste in pota dokončati, kateri že na mle viže vabijo popravljenia, luknje za, kličejo sedaj »domače silno zamašene, ker nima

Colinarjenje na Bledu Je Ijudem v užitek. Tudi te vrste rekreacija je zelo zdrava. — Foto: F. Perdan

Butale MILČINSKI - NOVAK na Gorenjskem

Butalske veselice in gasilci

Butale, oh Butale! Butale so silno znamenite. V Butalah imajo vse in vse imenitnejše od republiškega povprečja. Pa imajo tudi veselice in so te veselice nezaslišano bolj krvoločne od veselic drugod in zlasti od onih veselic, ki jih prirejajo gasilci v Tepanjah.

goste», da si po takozvani smislu, da bi jih tuji in dospo sezoni privoščilo oddih mači turisti v glavni sezoni, za polovično ceno, bi sploh ko je največ prometa — ne vedel, da se resnično bli-kvarill!

Tudi razobesene kombinacije, srajce, hlačke, nogavčke in znakov, kateri nam pričajo o bližajočem se koncu poletja.

Trgovine začnejo z razprodajo poletnih artiklov, na primer sandal, japanaric, kopalnih kap, hlačk in sličnih stvari (ki jih ni na začetku poletja bilo v prodaji).

Ob koncu poletja bodo razne ceste in pota dokončati, kateri že na mle viže vabijo popravljenia, luknje za, kličejo sedaj »domače silno zamašene, ker nima

na balkonih stanovanjekih zidov pisarn, akti, ponovne seje in razni sestanki.

V tem času se tudi poveča vrsta čakajočih potrošnikov pred okenci komunalnih in narodnih bank z željo dobiti čim več potrošniškega posojila, kateri naj bi do konca leta povečal življenjski standard.

Tudi oglasi, katere čitamo v dnevnih časopisih: Student išče sobo, dobro plača in obenem čuva otroke ter opravlja vsa domača dela. Studentka želi opremljeno novo, gre tudi kot sostanovalka k mirnemu upokojencu — K obrazec 15 zamenjam za 200 kg krompirja. — Opremljeno novo zamenjam za garažo — Moped s prevoženimi 300 km zamenjam za šolske knjige 7. razreda osemletke — 2 m bukovih drv zamenjam za jesenski damske plašč, pričajo da je poletnih dni res konec.

Mnogo, mnogo moči, ki smo jih nabrali v poletju, bomo večji del zopet porabili za poletna finančna, statistična poročila, za honorarna, za nadurna dela, pri tem pa ne bomo tudi pozabili na dobrohotni opomin žagarja, da si pravočasno priskrbimo poroka za nabavo drv in premoga v drugem poletju.

Da, Tepanjčani! S Tepanjčani se od ukinitve okraja kosajo Butalci zaradi imenitnosti in statut ne daj, da bi Tepanjčani kaj imeli, Butalci pa ne, in ko so v Tepanjah imeli izgubo v kmetijski zadruži, niso Butalci prej dali miru, nego da so imeli takisto in še prisilno upravo povrhu. To njih slavo še danes očitno razodevajo luknje na cestah, ki jih občina zakrpati ne more, ker je morala krapati deficit v zadruži in podjetjih.

Pa se je zgodilo in so imeli tepanjški gasilci prekrasno veselico, da je bila zgled in ponos ne le gasilski četi, nego tudi vesoljni občini tepanjški.

Holaj, komaj so to zvedeli Butalci, že so dejali: »Mi tudi!« in so sklenili in so opravili svoj obstoj in občinsko dotacijo — kaj eno veselico, dve veselici so priredili — eno po prvem, drugo po petnajstem v mesecu, da je bilo moljenje denarnic uspešnejše. Resnično so jo organizirali in izvedli in sta bili v sijaju srečolova in tombole in aufbiksa uspešni nič koliko — ni dosti manjkalo, pa bi zmanjkalo rešilnih avtomobilov na butalski rešilni postaji, tako so se fantje postavili z noži in boksarji. Kajti so butalski fantje v nemajhen okras tudi vsem butalskim gostilnam — ne le gostilnam, nego vsemu — lahko bi reklo — duhovnemu življenju, kar ga je v Butalah. V primeru z njimi so tepanjški fantje prava figa, saj se v kinu sredi resne predstave še krohotati in tuliti ne znajo!

Na primer preskrba z jedačo na veselicah v Butalah, prekrasne so nudili specialitete. Tepanjčanom so se kar sline cedile po njih in je bil seznam naslednji: polomljena rebra, nos v krvavi ornaki, jekik s kvantami, poveseličnim aček, ričet à la sodnija, karambol s fičkom. Vsako leto tak menu niso bile mačje solze. Pa so ga vsako leto butalski fantje korajno prebabili, čast jim in spoštovanje! Drugod so radi umazani pri jedači, v Butalah pa ni nikdo skoparil in še tekmovali so, kdo si bo več privočil iz veselčnega menuja, čeprav je vsakdo vedel, da bo račun draga plačal organom LM ali sodniku — postavil se je pa le.

Take so bile butalske gasilske veselice. Pa kadar je počastil Butale s svojo navzočnostjo kak požar, vedno in povsod so bili butalski gasilci zadnji s svojim avtomobilom. Gasilski avto so imeli oni v Tepanjah tudi, toda butalski gasilci so se poleg avtomobila ponašali tudi še z avtomati za gašenje s peno. Učinek teh avtomatov pa je nezaslišan, vsak tretji je brezhibno deloval, ko se je lani v neki visoki butalski glavi vnela prazna slama.

Pa se je to z avtomati zgodilo lani, letos se ne bo zgodilo in ako nov statut da, nikoli več. Ko je prišel letos dan oziroma večer veselice, so bili pripravljeni, kratko rečeno, na vse — lanska katastrofa z visoko glavo jim je bila v živ pouk.

Letošnja veselica se je razvijala jako krasno z dragom vstopnino in mijavkočim orkestrom in krščenim vinom in pokvarjenimi kremsnitami in vsespolnimi (ne)razpoloženjem.

Pa je bilo okoli desete ure zvečer, ko je tovarniški predstnik odstavil kozarec in razigrano ugotovil, da je blagajna pri vhodu polna in da ljudje še prihajajo. Korajno si je pomaknil čelado na desno uho, se udaril po kolenih in zadovoljno vzklikanil: »Letos pa bo inkasa, da...«

Pa mu je stavek v sredi nehal in mu je iz grla nepričakovano prikelip drugi in drugačen: »Gori, na parkirnem prostoru goril« je zakričal in že so mu bili v rokah ključi od gasilskega doma.

Kajti je gorelo. Avto na parkirnem prostoru pred veseličnim vrtom je gorel. Vsa pločevina je že rdeče žarela.

Tedaj se je spoznalo, kaj je gasilska disciplina in iznajdljivost in neustrašenost v Butalah. Komaj se je oglasil predsednik, že so imeli nekateri v rokah vedra, s katerimi so pravkar še zaliivali vino, še bolj iznajdljivi pa so hiteli telefonirat v Tepanje po pomoč.

Tepanjčani so čuli, kako neusmiljeno zvoni telefon in kliče na pomoč. Poskakali so na svoj avto in so hiteli v Butale, kje da imajo ogenj.

Ognja pa ni bilo.

Ampak je bil parkirani avto fičko jugoslovanske izdelave in je bila njegova pločevina od rje rdečkasta in je zavedla od vina napojenega predsednika, da je prisibno trobil požar. Ko so Tepanjčani pritulili s svojo brizgalno, je bil skrivnostni ta požar že pojasnjen in tako se je zdelo, kakor bi se fičko z obema registrskima tablicama muzal.

Butalci pa so od vraka. Niso bili kaj hvaležni Tepanjčanom za njih dober namen. Piti so jim sicer dali, toda so se jim zraven posmehovali: »Hoho, Tepanjčani, hoho, ali ste prišli v Butale rjo gasit? Hoho, hoho. Ali v Tepanjah nimate fičkov, da bi jo gasili tam, in ste morali nad njo semkaj? Hoho, Tepanjčani, hoho!«

Pa tudi Tepanjčani niso dali svojih jezikov v arhiv in so dejali: »Imamo fičke v Tepanjah, imamo jih Ampak so vaši v Butalah dosti imenitnejši, ker imajo vsi razen nobenega potrošniški kredit za botra.«

Rak na zatožni klopi

Do danes poznajo znanstveniki približno 400 substanc, ki vplivajo neposredno ali posredno na razvoj raka, čestokrat že v najmanjših končinah.

K tem snovem spadajo med drugimi tudi tako imenovane »azotne barve«. Vsebujejo jih nekateri tekstilni proizvodi, poleg tega pa tudi nekatera zdravila in živila.

Kot primer bi lahko navedli rumenilo surovega masla, ki spada med »azotne barve«. Že leta 1937 je bilo znano, da vpliva na razvoj jetrnega raka, vendar pa so ga še leta 1949 uporabljali za barvanje masla. Vodilni nemški biokemik in Nobelov nagrjenec Adolf Butenandt je na kongresu internistov v Wiesbadenu odločno zahteval prepoved uporabe tega barvila. Poslej mlekarški izdelkov ne smejo več barvati.

Vendar poznamo danes že mnogo barvil, ki jih uporabljajo za lepšanje živil. Mnogi priznani zdravniki so prepričani, da vsebujejo gotove vrste likerjev, limonad, konzerv, slaščic in mnogih drugih živil barvila, ki pripomorejo k razvoju raka.

Znanstveniki danes vse bolj verjamejo, da je zveza med prehrano in razvojem raka. Prepričani so, da vsa živila, ki niso naravna, človeškemu organizmu škodijo, gotovo pa vsaj sredno povzročajo nastanek rakastih obolenj.

Glavna nevarnost za nas vse je industrializacija prehrane, kateri je primešano vedno več kemičnih snovi. Danes je sorazmerno malo živil, ki niso kakorkoli preparirana (zaradi polepšanja ali konzerviranja).

Prof. dr. K. H. Bauer iz Heidelbergra, znan raziskovalec raka, je vedno poudarjal, da v naravnih živilih ni substanc, ki bi vplivale na nastanek rakastih obolenj, temveč jih vsebujejo le kemična barvila, umetno pridobljena mineralna olja itd.

Vendar niso le kemično preparirana živila vzrok raka. Profesor dr. F. Lönne in mnogi drugi specialisti za rakasta obolenja trdijo, da tudi živila, ki vsebujejo preveč maščobe — predvsem živalske — povzročajo raka. Posebno nevarno je (po njihovih izjavah), če maščobe predolgo in premočno segrevamo.

Raziskovali so primer neke družine, v kateri so umrli za želodčnim rakom ded, oče in sin. Izkazalo se je, da so vedno uživali vročo hrano, da so jo belili s preveč razbeljeno mastjo, ponavpa skozi generacije niso nikoli očistili.

Ce kronično draženje kemične, fizične ali mehanične narave povzroča razna vnetja, potem se ne smemo čuditi, da tudi prevoča jedila ali pičače vplivajo na nastanek rakastih tvorb. Na Kitajskem pride npr. na eno žensko, ki boleha na raku požiralnika, šestnajst rakastih obolenj pri moških.

Kje je vzrok?

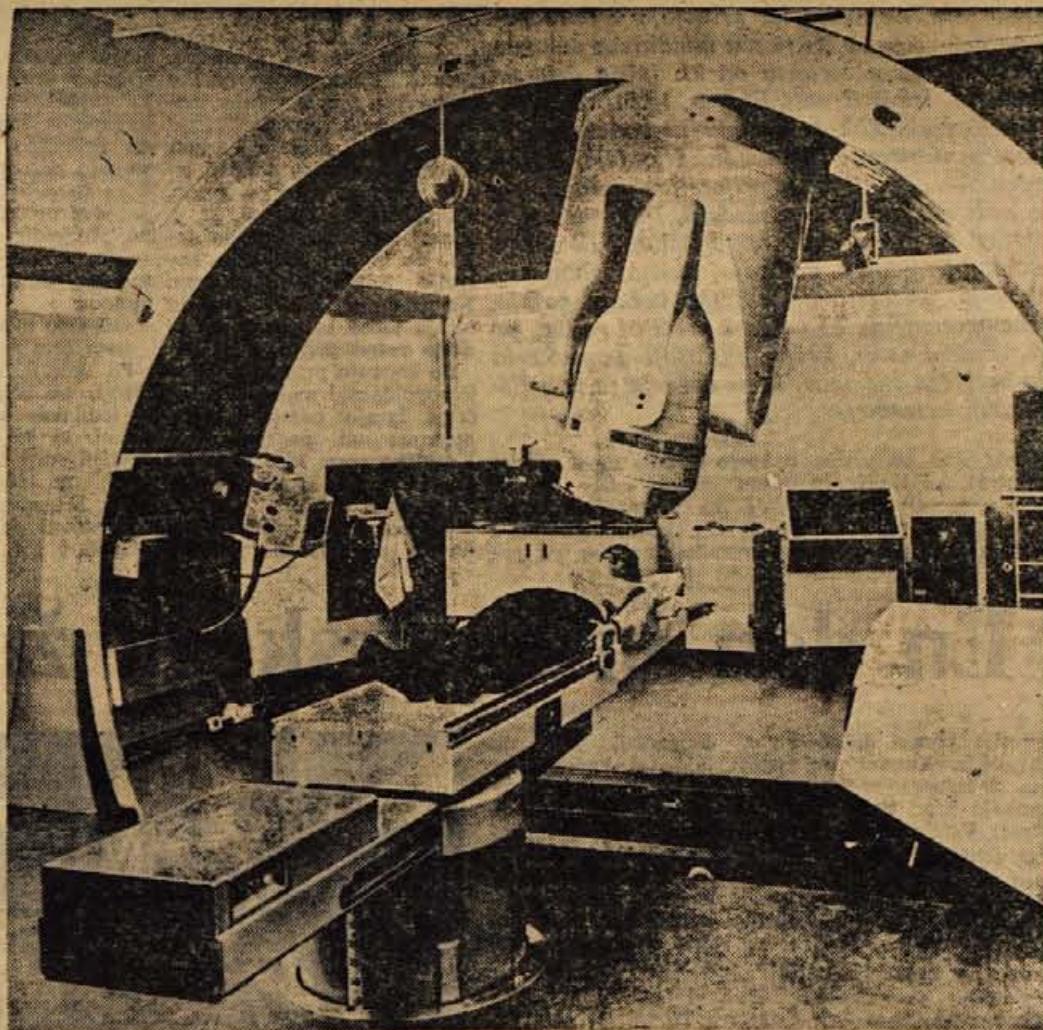
Zdravniki trdijo, da je vzrok tako pogostemu obolenju požiralnika pri moških vino, ki ga pridobivajo iz riža (sake), in ga pijejo vedno vrelega. In drugi argument: na Kitajskem jedo najprej možje, in sicer čim bolj vročo hrano. Sele potem, ko se možje najedo, smejo tudi žene početi svojo lakoto s hrano, ki se je medtem že pohladila.

Tudi udarci in sunki lahko povzročajo spremembu sestava celic posameznih tkiv. Vsakemu zdravniku je znano, kolikokrat navajajo ženske pacientke pri popisovanju nastanka bolezni kakšen udarec ali sunek, za katerega se spočetka sploh niso zmenile.

Tipičen je primer Doroteje S., stare 36 let, ki je poročena in mati dveh otrok, starih 8 in 5 let.

Vse skupaj je imelo kaj nedolžen začetek.

Nekega vročega junijskoga dne se skuša Doroteja prerniti v voz predmestne železnice. Mimo

SLIKA: Kobaltova bomba, s katero v Amsterdamu obsevajo rakaste tvorbe. Rušilna moč radioaktivnih žarkov je tako močna, da uniči tudi rakaste otekline, ki so globoko v telesu bolnika

se primaje neki pijanec in se tako nesrečno obregne vanjo, da udari Doroteja s prsi v odprtva vrata vagona.

Kasneje, na poti k sorodnikom, hitro pozabi na neljubo prigodo. Nekaj dni zatem pa začuti na mestu, kamor se je udarila, rahlo bolečino. Vendar je Doroteja trdoživa ženska in se ne meri za tako malenkost.

Ko po nekaj dneh začuti na desni dojki kot grah debel vozel, se le odloči, da bo šla k zdravniku.

Zdravnik malega predmestnega kraja, kjer stanuje, preišče oteklini in izjavlji: Morda je čisto nedolžna otekлина, vendar utegne biti tudi kaj resnejšega. Ker v njegovi majhni bolnici ni nobene proste postelje, jo lahko sprejme šele čez štirinajst dni.

Vendar minejo štirje tedni...

Otekлина je medtem dosegla velikost golobega jajca. Doroteja je navsezadnje le resno zaskrbljena in se, na prigojarjanje svojega moža, odpravi v bližnje večje mesto, kjer se da temeljito preiskati.

Dr. G. ugotovi obsces in ji da injekcijo penicilina ter obseva oteklinu z rdečo lučjo. Potem dr. G. zbolj in mora za nekaj časa prekiniti delo na kliniki. Ko se po šestih tednih vrne z dopusta ugotovi, da je otekлина njegove paciente velika kot kokošje jajce.

Dorotejo takoj odpeljejo v večjo bolnišnico, kjer kmalu ugotovijo, da jo je napadel rak.

Dorotejin mož vpraša dr. L., kar bi ga gotovo vprašal vsak mož:

»Kaj naj storim?«

»Nič. Je že predaleč!«

»Torej jih ni pomoći!«

Dr. L.: »Na žalost, ne!«

Vendar se Doroteja noče kar tako vdati v svojo usodo, temveč se napoti do drugega zdravnika. Tudi ta ugotovi raka na prsih. Natančnejša preiskava pa pokaže, da se rak še ni razširil na pljuča. To je njena rešitev. Zdravnik jo nemudoma pošlje k dr. O., ki Dorotejo že naslednjega dne operira. To je ena najbolj zamotanih in najtežjih operacij sodobne medicine. Kirurg mora med drugim paziti rosebej na to, da ne

bì kakšen delček okuženega tkiva zašel v kri. Kasneje obsevajo rano še z rentgenskimi žarki. Nobeno od dosedanjih sredstev še ni popolnoma zanesljivo. Tudi Dorotejo odpustijo po štirih tednih pogojno iz bolnice. Če se v naslednjih petih letih ne pokažejo nikakšni simptomi raka, potem je zanesljivo zdrava.

Ko bi prisla Doroteja nekaj tednov kasneje k zdravniku, bi bilo prepozno. Okoli 70 odstotkov vseh bolnikov, ki jih je napadel rak, pride k zdravniku šele tedaj, ko je zdravljenje drag, težavno in dolgo — in ko (kar se na žalost zgodi pogosto) ni nobenega upanju več.

Mnogo ljudi je strah pred operacijo, ki pa pri sedanjih metodah ni več docela upravičen. Metode operiranja so danes že tako dognane in humane, da pacient sploh ničesar ne čuti.

Sveda je bolje preprečiti, kot zdraviti. Javnost bi morali seznaniti s simptomimi raka, da bi ga bolniki mogli pravočasno opaziti in obiskati zdravnika. Za prsnega raka so značilni naslednji simptomi:

- Neboleč, trdi vozil v prsih, ki počasi rastejo.
- Spočetka vozil niso večji kot fiziološko zrno.
- Koža se vozila drži in se ne da premikati.
- Počasi bradavlico potegne navznoter.
- Izločki (krvavi ali temni) iz prsih.

Ljudje običajno mislijo, da rakasta otekлина povzroči rast prsi, kar pa je zmotno. Prsi se običajno celo zmanjšajo.

Prsní rak je (poleg raka na maternici) posebno pogost. Neki znani kirurg je nekoč izjavil: »Prsní rak je strašna nadloga moderne ženske, ki pa se da največkrat izogniti.«

Kako to? Od stotih bolnic jih danes še vedno umre štirideset, ker največkrat pridejo k zdravniku prepozno. Vsaka ženska nad tridesetimi leti bi se morala redko, vsaj enkrat mesечно, sama temeljito preiskati. Pri kakršnem koli sumljivem znaku bi morala k zdravniku. V dveh od treh primerov gre za nenevarno oteklino, vendar prav to ugotovi lahko samo zdravnik.

Priredil: J. P.

Prihodnjic:

BAMFOLIN — uspešno zdravilo?

Kranjska gora. Že nekaj let prihajajo v času počitnic na delovišče ob Vitrancu mladinske delovne brigade. V drugem turnusu od 21. julija dela na delovišču 10. MDB Ernest Eipper, ljubljanske občine Vič-Rudnik. Tokrat pri akciji sodelujejo še mladinci in mladinke iz Zapadne Nemčije, Naturfreunden — organizacija priateljev narave, podobna naši taboriški organizaciji. Delovna brigada planira teren za novo tekmovanjalno FIS progo v slalomu. Brigadirji podirajo, rušijo, planirajo, se zabavajo, prirejajo brigadirske večere, pojejo, ob slabem vremenu, ki pa ga k sreči ni veliko, pa igrajo namizni tenis, karte, poslušajo popevke in čakajo boljšega vremena, kajti deževje je neprijetelj mladih brigadirjev.

Brigadirski dan se prične dahnejo in delo zopet poteka zgodaj zjutraj, ko ljudje se mirno naprej. Ob desetičih urah zjutraj in je pride na delovišče malica. Malinovec, kruh, namazan z spekiem, tiha in mrtva.

Spe. Tišino tabora sem in marmelado, maslom ali pa-

lačni so, a kljub temu veselo teče pogovor. Po kosiu se brigadirji razgube. Ena četa državno zastavo, obešeno na stolne dežurne v taboru. Pomaga pri pripravljanju malec, večerje, pri pomivanju posode ter urejuje tabor. Ostali pa, ki niso dežurni ležijo pol ure, nato pa gredo, na kopanje v Pišnico, ki je precej mrzla, a vseeno na tak, da bi odvzela voljo kompanja željnim brigadirjem. Na produ ob reki se sončijo igrajo tarok in uživajo v vredem razpoloženju.

Po kopanju pridejo v tabor k popoldanski malici. Do večerje igrajo namizni tenis, nogomet ali pa gredo v Kranjsko goro, kjer si lahko kupijo stvari, ki jih v taboru ni moč dobiti.

Dvakrat tedensko je v taboru brigadirska večer. Vsi sede okoli ognja, ki veselo obiskuje skupin v taboru. JOZE SIFKOVIC

En dan brigadirskega življenja

Brigadirji v Kranjski gori

tja premotijo koraki dežurnega šteta. Brigadirji jejo, se nega brigadirja. Kazalci ure pogovarjajo (in kadijo). Po v pisarni dežurnega se počasi pomikajo proti pol peti uri zjutraj. Vstajanje. Glas dežurnega zaorje iz zvočnika po taboru. Se vedno je vse mirno, zato se dežurni odpravi na svojo nehvaležno turnejo bujenja. Po šotorih, kakovosti tudi po barakah, se prične počasno prebujanje. Z brisačo v roki gredo brigadirji do umivalnice, kjer jim do zbujenja pomaga mrzla voda. Glas iz zvočnika vabi na zajtrk. Brigadirji stoje v vrsti pred kuhinjo, nato pa jih že pričakuje iz katere v jutranjem hladu veselo diši po vročem kakav. Po končanem zajtrku na cezbor brigade za odhod na delovišče. Dva po dva, načrti, kajti naselje je bilo včasih javno kopališče. Brigadirji v Kranjski gori

Naš roman

Fabio naju je poklical, odšli sva v kuhinjo, kjer je v štedilniku gorel ogenj, bilo je toplo, pod je bil pokrit s kamnitimi ploščami. Fabio me je predstavil. »Lahko ostaneš,« je reklo. Hotel sem ugovarjati, vendar je dejal: »Zdaj, ko je oči mrtev, sploh ne bo težav. Rosa raje spi pri materi kakor sama in dobila boš Rosino sobo.« Potem se je obrnil k Rosi. »Potrebujete v tovarni ženske?« je vprašal. Rosa ga je gledala z nejevernim nasmehom. »Saj je vendar signora,« je rekla, »dama iz tujine.« — »Ne skrb,« je odgovoril Fabio, »pozej mi le, če pri vam zaposluje delavce.« — »Z lučjo jih iščejo,« je rekla Rosa. »Pridi,« mi je reklo Fabio, »grem v mesto poskrbet za pogreb. Oglasiva se lahko v tovarni, govoril bom s Cattorijem, poskrbel bo za vso zaposlitve.« — »Se pojde po sreči, si bo morala kupiti modro delovno krilo,« je rekla Rosa. Ženski sta se vrnili v spalnico in ko sva odhajala, sem slišala, kako sta pričeli jokati.

Fabio se je v tovarni pogovoril s Cattorijem. Cattori je bil predsednik obratnega sveta in Fabiov priatelj. Odpeljal me je v personalno pisarno, vstopil pri predstojniku, kmalu zatem so me poklicali, personalni predstojnik je bil

Zbor za večerje. Brigadirji dirji ob spremljavi kitare zajoče v obliki kvadrata pred pojejo pesmi, ki jih pojejo v svoji domovini, kakor tudi obratno. Humoristične točke in skeči, nato pa vsi preidejo v narodno kolo, trdno držič se za roke. Ogenj počasi ugaša, tudi program je končan; brigadirji zadovoljni odhajajo na spanje, ki je po deseti uri obvezno.

Tabor počasi napoljuje mir in tišina, le dežurna čitata v pisarni časopis. Brigadirji sponzor. Caka jih delo naslednjega dne, pa delu pa zabava in razvedrilo.

Tako poteka brigadirska življenje v Kranjski gori. Ta reportaža pa je samo površ posnetek življenja v brigadi, vpeljali stari brigadirji.

Dvakrat tedensko je v taboru brigadirska večer. Vsi sede okoli ognja, ki veselo obiskuje skupin v taboru.

JOZE SIFKOVIC

A. A. BEG
nizek, hladen gospod, začudenja ni pokazal, Cattori ga je pripravil. »Jutri zjutraj lahko pričnete detali kot neizučena delavka,« je reklo. »Tedenška plača čistih štiri tisoč dvesto lir.« Toliko sem pričakovala. »Izročiti mi morate svoj potni list,« je reklo, »poskrbeti moramo še za privo-

Po Prešernovih stopinjah v Kranju

(Nadaljevanje)

JALENOVA GOSTILNA, prej Kokrško predmestje št. 26, sedaj Ljubljanska cesta št. 1 in Ljubljanska c. št. 1a (današnji hotel »Jelen«), je bila poleg Stare pošte (ki so jo prav v teh dneh do temeljev podrlj) najimenitnejše gostilce v času Prešernovega bivanja v Kranju.

Zanimiv mož Jakob, še bolj pa njegova prva žena Ana, sta bila našemu pesniku več kot samo gostilniška gostitelja. Večalo ju je na Prešernovo neko nežno prijateljstvo, ki se je izpričalo še ob pesnikovi smrtni urah. Prav Ana je ohranila zadnje Prešernove besede: »Vzdignite me, zaduši me hoče!« Francetova sestra Lenka pripoveduje, kako je Jalenovka bolnemu pesniku ves čas bolezni vsake sorte prisobljšča nosila, čeprav osnableri mož nai prid pripravil dol.

Prijateljstvo pesnika z Jakobom in Ano je brčas posredoval gospodarjev brat Simon, ki je bil Prešernov znanec še iz ljubljanskih dijaških let. Izročilo pravi, da se je pesnik kaj rad pogovarjal z Ano, ki ni bila dobra žena, vzorna mati in izvrstna gospodinja, pač pa tudi izredno načitana in ni govorila le o pustih vsakdanjostih. Njena vnukinja Marija Roos

tako mi je dala zvezo in zaslila sem zdravnikov glas.

»Da,« je reklo, »zvid je, žal, pozitiven.«

Spočetka sem že hotela vprašati: »Cemu žal?« potem pa sem se prestrala in se s težavo zahvalila za sporočilo.

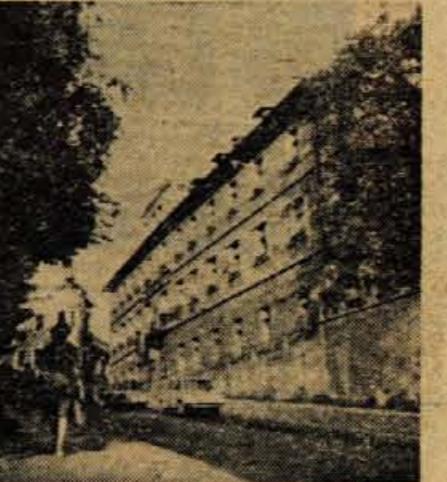
»Obiščite me, če vam bo slabo,« je reklo. »Kako deluje pomirjevalno sredstvo za želodec?«

Dejala sem, da deluje dobro, čeravno še nisem bila v lekarini, in se vnovič zahvalila. Odložil je slušalko.

Vrnila sem se z Roso in vse tri smo večer preživele v kuhinji. Mati in Rosa sta govorili o pokojniku in mi pripovedovali o njem in Fabiu. Ob desetih smo legle. Ko sem ležala v postelji, je vstopila starika. Vprašala je: »Otroka boš dobila, kajne?« Priklama sem. »Soba je dovolj velika. Kasneje lahko postavimo vanjo še majhno posteljo,« je rekla. Potem je pristavila: »Če Fabio ne bo hotel najeti večjega stanovanja. Ali pa, če neote s teboj živeti Benetkah.« Začudila sem se, kajti očitno je sodila, da bo otrok Fabiov? Zato me je tudi tikala. Kaj neki ji jas, da je otrok njegov. Videla sem, kako je stara gospa Crepaz z očmi merila sobo in upala, da bo vnuš spal v njeni hiši. Začudena sem dolgo bdelja. V tovarni so me posadili k stroju, iz katerega prihaja izgotovljeno milo v štrikotnem traku. Moje opravilo je bilo v tem, da sem nekončno klobaso z dlami polagala na tekoči trak, ki je ponel do rezalnega stroja, ki jo je povedal Fabio? Sklepala sem lahko le, da je kosci drseli po tekočem traku tja, kjer so sedele zavjalke. Imela sem najlaže delo, z dlami sem rahlo podpirala milno klobaso, tako da se ni pretrgala ali napak legla na trak.

Vprašala sem Roso, če je kje v bližini telefon, in pospremila me je do krme, nekaj hiš dalje. Telefon je bil v kuhinji, vzel sem recept dr. Alessandrija in izbrala njegovo številko. Benetke lahko kličete naravnost iz Mestra. Sprva se je oglasila sestra, povedala sem svoje ime,

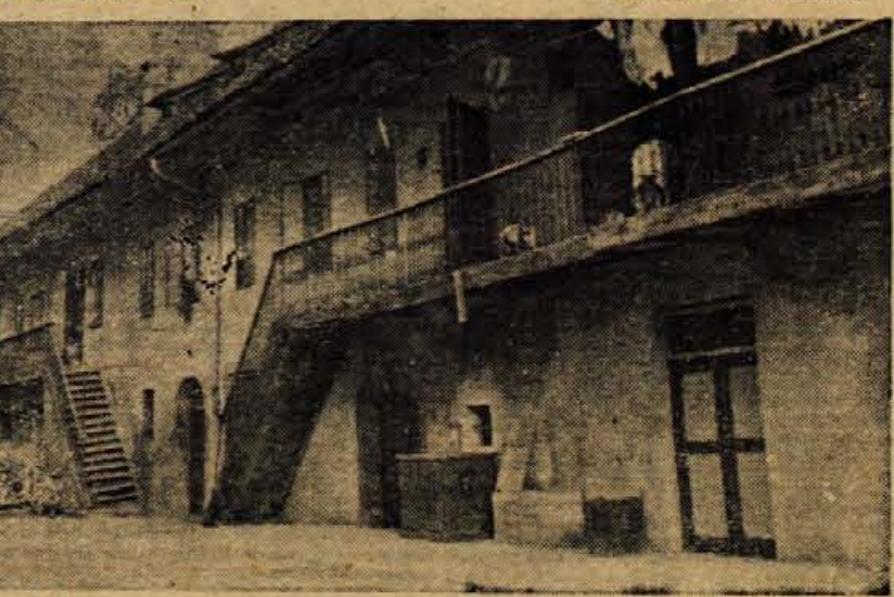
je posredovala nekaj spominov iz domačega izročila: Kako je pesnik povedal njeni babici verze za svoj nagrobnik (»Tukaj počiva France Prešeren, doktor neveren«), kako je v gostilni večkrat kaj pisal na listke, kako si je v njihovi gostilni v obupu skušal vzeti življenje, a ga je njeni babici Ana rešila, kako je prav pod njenim vplivom pesnik popustil in dal poklicati k smrtni posteli dekanu Dagnarinu in še to, da je prav Ana Jalenova pozgala nekaj pesnikov lističev s »pohujljivo« vsebino ...

Današnji hotel »Jelen« na mestu nekdanje Jalenove gostilne

Ana Jalen (1809–1858)

Dvorisce stavbe Jalenove gostilne iz leta 1810

Tragični dogodek, ki ga nekateri napačno vežejo na gostilno pri Stari pošti, so malomeščanski zlohotneži radi vezali na vinjenost. Res pa je, da se je sredi leta 1848 vse zlo in vsa žalost nakopičila nad Prešernovo glavo: vedno hujša skrb zaradi otrok, ki jima ni mogel postati legitimni oče, očiti Ane Jelovškove, ki je terjala poroko, odporedomačil, ki niso hoteli, da bi bila Ana v rodovini in z otrokom nadležna vodenica, ki se je kazala v zabuhlosti udov in glave in končno je prisla še vest o smrti pesnikovega dolgotletnega šefa in »brata« doktorja Blaža Crobatia (umrl 13. julija 1848) — vse to je rahločutnega Prešerna tako trlo, da je nekega, dne ob koncu julija 1848 poiskal rešitev v obupnem koraku. Le srečnemu naključju in duhapisnosti krčmarice Ane Jalenove se moramo zahvaliti, da takrat ni naš pesnik nesrečno končal.

Sporuni na Prešernove obiske v Jalenovi gostilni je še danes živ, četudi je bila stava stavba že v letih 1924–1934 porušena in namesto nje zgrajen vrh Jelenovega klanca nov, moderen hotel Jelen. Pričoved je celo trdi, da je imel naš pesnik v prvem nadstropju dvoriščne stavbe sobico, v kateri je včasih prespal. Da bi utegnil biti res, nas v domnevni podpre drug vir: dr. Jakob Prešeren, ob prelому stoletja apelacijski sodnik v Ljubljani, je slišal od svoje teče Ane Prešernove besedne v času Prešernovega bivanja v Kranju.

Starinska gostilna s široko obokano vodo (mena tako široko, da sta lahko v njej stala dva voza-parizerja, pa je bil v sredi še za en voz širok prehod!), grajena v nadstropje in z visoko strmo streho ter z vrsto »frčade«, je stala natanko tu, kjer je zadnji poseben lastnik Ivan Zabret, opiekarski z Bobovka, zgradil sedanji hotel »Jelen«. Obsežna skladiba in hlevi v dvoriščni stavbi, naslonjena na zunanjost mestnega obzidja, stoji še danes in nosijo hišno oznako Ljubljanska cesta št. 1a. Nad vratimi v eno teh skladis, ki so imela v nadstropju stanovanjske prostore, je v kamen vklesana letnica 1810 in inicialki I. J. (t. j. Jacobus Jalen).

Pričoved je imenovala »Zur Stadt Trieste«, narodno zavedeni Mayer pa jo je brž preimenoval v gostilno »Pri Triglavu«, čim je prešla v njegovo last. Ker je bila poleg gostilne še mala pivovarna, je bilo iztržka dosti; saj je tik ob gostilni stala »kosarna« za vojaštvo, ki ga je moralno mesto od časa do časa nastaniti.

Pa se vrnimo k pretresljivi pričovedi Ane Prešernove, ki se je do svojih zadnjih ur spominjala, kako jo je naš Prešeren nagovarjal, naj mu kar stric reče, čeprav si nista bila v rodu, in kako ji je za to obljudil fig! In še tega se je kot dekle spominjala, da je imel pesnik na mrtvaškem odru okrog glave lовор venec ...

CRTOMIR ZOREC

(Nadaljevanje prihodnjic)

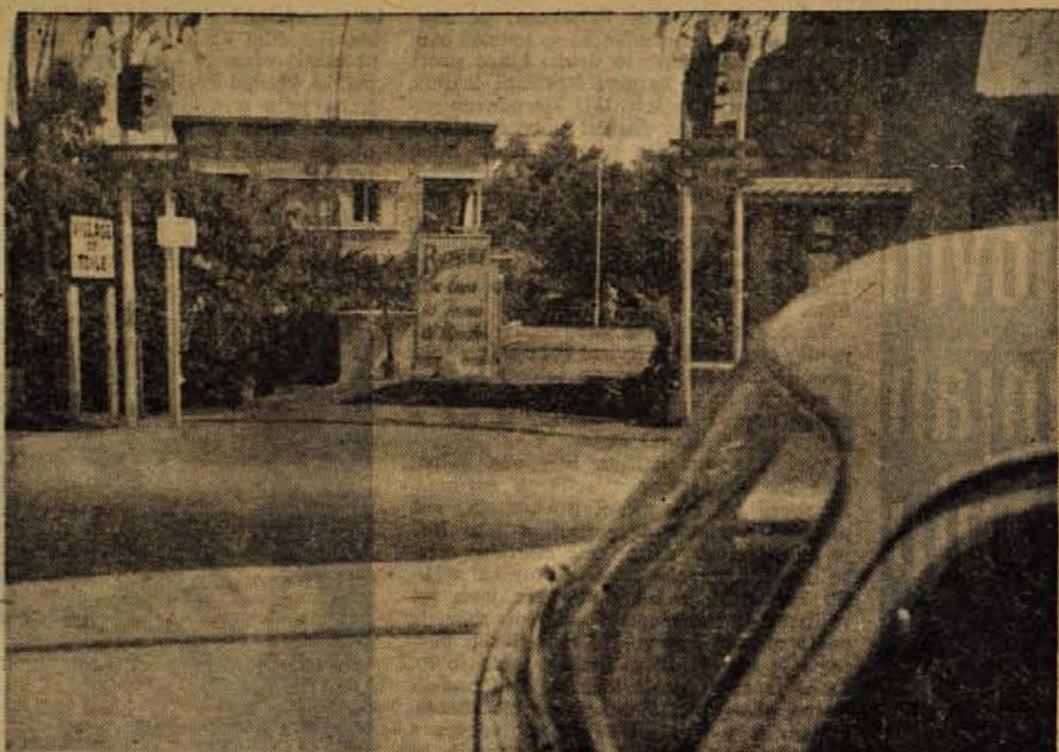
Sicer pa se je zbrala na tribuni res pisana množica. In govorice! Pravi Babilon. Na uho mi udarjajo angleške in nemške pa ruske besede, za meno se dva pogovarjata v italijanščini. Branko pa se skuša v bolgarščini. Cez vse seveda prevladuje francoščina.

Zeralda, četrtek, 16. julija

Sotorsko naselje

Po 30 km vožnje z avtobusi smo prispeli v sotorsko naselje, kjer bomo bivali deset dni. Naselje stoji v bukovem gozdiču in je le nekaj minut oddaljeno od vasi Zeralda. Nekaj sto metrov naprej pa sem opazil plažo in morje. Na kopanje torej ne bodaleč.

Alžirski mladinci so nas lepo sprejeli in po krajsih formalnostih naju je eden izmed njih

Zeralda — vhod v naselje, kjer je bilo zborovanje mladine

Iz popotnega dnevnika

odpeljal do šotorja št. 28, ki ga deliva z dvema francoskima mladincema. Na poti skozi naselje sem opazil miličnike z brzostrelkami čez rame. Za varnost je torej poskrbljeno, sicer pa upam, da se nimamo česa batiti. Prvo majhno presenečenje sem doživel, ko je zvočnik navajil: »Vse delegate prosimo, da se zberejo točno ob enajstti uri pred vhodom v naselje, kjer bo uradna otvritev.« Moja ura je vztrajno kazala tri četrti na dvanajst. Šele po drugem obvestilu, ko so spet pozivali ob enajsti uri, sem se znašel. Alžir ima zahodnoevropski čas, ki je eno uro pred našim, srednjeevropskim. Kosilo, ki sem ga že težko pričakoval, se je tako avtomatično odmaknilo še za eno uro.

Ob enajsti uri (sedaj že po novem) smo se zbrali pred vhodom. Kaže, da nas je nekaj več kot sto, sicer pa pravijo, da vse delegacije se niso prispele. Cez nekaj minut se je pripeljal

živahan in gost. Rekel bi, da je mesto v vsem, ki je sicer močno podobno kateremukoli južnofrancoskemu mestu, le da ima svojski utrip. Tudi prebivalstvo je bolj pisano. Veliko je videti zatrilih žena. Tega nisem pričakoval v taki meri.

Ko smo se maloprej vrnilili iz mesta, sem šele opazil, da je naše naselje ograjeno z mrežasto ograjo in obdano z bodečo žico. Tudi to je verjetno varnostni ukrep ali pa zgolj spomin na vojne čase, ki se niso daleč. Novo presenečenje je tudi stražar, ki stoji tik ob šotoru. Prijazno se je nasmehnil in pozdravil: »bonne nuit« (dobr večer ali pa lahko noč, kar pač bolj ustreza)! Res smo prav mirne noči in dobrega spanja najbolj potrebni. Zato prijatelj stražar: »Bonne nuit« in sicer »lahko noč«.

Zeralda, petek, 17. julija
Prvi delovni dan

Po zajtrku smo pričeli z delom. To se pravi, da smo se zbrali na tribuni, ki ima obliko arene, ker so tla dvignjena. Sedeži so postavljeni tako, da je možno od povsod videti na »dno«, kjer stoji miza za delovno predsedstvo in poročevalce oziroma diskutante. Na tribuni se nas je zbralo blizu 209. Včeraj zvečer so prispele še zadnji delegati. Tudi dva »nača« Zagrebčana Branko in Radovan sta prišla šele sinoči, med-

Bolj zanimiv je bil prispevek mladega alžirskega profesorja pravne fakultete. Pomudil se je pri vprašanju »političnosti« sodelovanja. Med drugim je dejal: »Rekli boste, da se postavljam na politično stališče. Tega tudi ne zanikam. Menim, da ima vsako dejanje političen značaj, pa naj to priznamo ali ne. Po moji sodbi ne moremo zgraditi med vprašanjem sodelovanja in politiko kitajskega zidu. Izbrati moramo zdravo in trezno politiko, ki izhaja iz ljudstva in predstavlja sama po sebi humanost in zmago človeka nad slabimi težnjami nekaterih.« Poslušalci so diskutanta nagradili s prisršnim aplavzom.

Ker smo popoldne prosti, gremo na kopanje. Že včeraj sem si ogledal plažo, pa je prav dolgočasna. Obala je pokrita z drobnim peskom, ki ga domačini ponosno imenujejo »zlati pesek«. Za sončenje je res prikladen. Sicer pa je obala pusta, rahlo dvignjena proti notranjosti, morje pa je odprto in se daleč na obzorju stika z nebom v brezkončno rahlo ukrivljeno črto.

Chréa, sobota, 18. julija
Izlet v notranjost dežele

Sedim pod košatim drevesom v višini 1500 m. To je vrh gore, imenovane Chréa (šrea). Sem gor simo se pripeljali z avtobusi po lepi asfaltirani cesti. Ura bo vsak čas dvanajst, iz naselja pa simo odšli že ob osmih zjutraj. Vkrcajmo se v pet modrih avtobusov z mogočnimi napisimi »Ministrstvo za turizem in se odpeljali v približno 50 km oddaljeno mesto Blida, ki leži tu pod nami. V Blidi nas je sprejel predstavnik Mestne hiše in v krajskem pozdravnem govoru med drugim izrazil željo, da bi postala Alžirija »republika miru«, da bi republika miru postala vsa Afrika, da bi isto postal ves svet! Delegati so njegove misli toplo pozdravili.

Cesta na Chréo je dolga 18 km, kar pomeni 18 km serpentin in nevarnih ovinkov. Vendar naši šoferjev to ni oviralo, da ne bi vozili z največjo možno hitrostjo. Posteno nas je premetavalo zdaj sem zdaj spet tja. Prispele pa smo brez najmanjše praske. Res, čudovita vožnja.

Se vedno smo vrh Chréo. Po hladnem kosilu, ki so ga servirali v jedilnici otroške kolonije (tu je celo naselje za otroške kolonije), so nas obiskali alžirski otroci, ki so tu zgoraj na počitnicah. Zapeli so nam nekaj pesmi, poslovili pa so se z udarno pesmijo revolucije — himno. Nato smo si ogledali še radijske in televizijske naprave, ki so le nekaj sto metrov naprej. Nad poslopjem se dviga v nebo 150 m visok TV stolp. Razkazali so nam naprave, sedaj pa nadaljujemo pot v sotesko Chiffa do »mostu opic«. Moram priznati, da sem že utrujen in bi bil bolj vesel povratka v naselje.

JURE HRIBAR

Alžirija

načelnik distrikta (to je približno isto kot naš okraj) Bagħdadi Balamane, ki je pokrovitelj letosnjega zborovanja. Prerezali so vrvico in naselje je bilo uradno otvorenje. Tu smo se srečali z »našimi«. Šele nekaj dni sem od doma, vendar se uho kar odpocije ob domači govorici, ko kramljamo s tovarišicama Grilovo in Vozlovo ter s profesorjem Jesenikom in njegovo soprogo. Pripravljamo si prve vtise iz Alžirije, ki so prav ugodni.

Popoldne smo bili na prefekturi v mestu Alžiru, kjer je načelnik Balamane priredil sprejem in nam zažezel dobrodošlico. Po krajsih nagovorih in zakuski smo odšli na razgledno točko nad mestom in si prvič ogledovali skoraj milijonsko mesto. Mesto leži, na precej strmem pobočju, ki se naglo spušča k obali. Ulice so strme in močno vijugaste. Kljub temu je promet zelo

tem ko je bil predstavnik Skopja Kiro Popovski tukaj že pred nama. Skupaj nas je pet iz Jugoslavije.

Sicer pa se je zbrala na tribuni res pisana množica. In govorice! Pravi Babilon. Na uho mi udarjajo angleške in nemške pa ruske besede, za meno se dva pogovarjata v italijanščini. Branko pa se skuša v bolgarščini. Cez vse seveda prevladuje francoščina, ki je poleg angleščine uradni jezik na zborovanju.

Poslušali smo referat o kooperaciji med po-bratenimi mestni. Največkrat uporabljen je bil izraz »apolitičen«. Sicer pa gre za več vrst sodelovanja, glede na to ali leži mesto v razviti deželi ali v deželi, ki je še v razvoju. Predavatelj je govoril o tehničnem sodelovanju, o kulturnih stikih, o vzgoji kadrov in nekaj malega tudi o ekonomski pomoči oziroma sodelovanju.

Ameriški plesalec, pevec, filmski igralec, koreograf in režiser Gene Kelly je dober (in drag) znanec vseh ljubiteljev glasbenih in revijskih filmov. Sicer kot igralec in kot pevec ni dosti več kot soliden in simpatičen in kot režiser ne dosti več kot povprečen, zato pa je kot plesalec in koreograf danes eno najpomembnejših imen v ameriškem in svetovnem filmu. S filmi »Amerikanec v Parizu« in »Pojmo v dežju« je prispeval v filmsko zgodovino dva od najuspejših glasbenih filmov, s »Povabilom na ples« pa je ustvaril za filmski balet eno najpomembnejših del.

Svet glasbe in plesa

Gene Kelly se je rodil 23. avgusta 1912 v Pittsburghu. Po zaslugu matere se je začel vživljati v svet glasbe in plesa že v zgodnjih mladostih. Studij novinarstva mu je prekinila velika kriza, ki jo je preživel kot učitelj televadbe, po njej pa se je spet posvetil študiju najprej ekonomije in nato prava. Na univerzi se je vzdrževal z raznovrstnim delom, med drugim tudi kot plesalec (skupaj z bratom Fredom) v manjših barih.

Po logoma pa je začel počevati na domači plesni šoli, ki je kmalu postala zelo popularna pod imenom »Plesni atelje Genea Kellyja«. Poleg tega pa sta od leta 1933 t bratom Fredom poskušala prodreti v večja mesta kot plesalca, Gene pa tudi kot koreograf. Toda šele leta 1938 je Gene končno prodrl na Broadway, in sicer najprej kot plesalec, nato še kot pevec in že poleti 1939 tudi kot koreograf. Jeseni 1940 je kot »Pal Joey« pritegnil pozornost kritike in producentov. Newyorški »Times« je zapisal: »Ne samo, da je izpretnih nog — ima tudi občutek za vsebino in opisovanje, ki daje njegovemu plesu osebno noto in ga kot plesno umetnost dviga za nekaj stopenj.« V tej reviji ga je opazil producent David O. Selznick in sklenil z njim osebno pogodbo, nato pa ga je odstopil družbi MGM, za katero je Kelly posnel večino svojih filmov.

Tako so mu zaupali glavno vlogo pevca in plesalca, poleg Judy Garland v filmu »Zame in za moje dekle« (1942) Busbyja Berkleyja. Po nadaljnjih dveh revijah in dveh dramskih vlogah je Gene Kelly leta 1944 posnel svoj prvi pomembni film — musical »Dekle z naslovne strani«, (Charles Vidor) ob Riti Hayworth. Idejo za odlično, domiselno solistično točko »Alter ego« (ples z lastno senco — vestjo) je dal sam in jo skoreografiral skupaj s Stanleyjem Donenom.

Ne samo poslastica

Newyorški »Times« je o njej zapisal: Prvič ples v filmu ni bilo samo poslastica, ampak je označil značaj in bil sestavni del dogajanja.

Po tem filmu se Kellyju ni bilo več batiti za filmsko kariero. Po neglasbenih »Božičnih počitnicah« (1944) je Frankom Sinatrom nastopil

Donenom. Pred odhodom v mornarico, novembra 1944, se Kelly še srečal z drugim največjim plesalcem ameriškega filma — elegantnim Fredom Astalrom v veliki reviji »Ziegfeld Follies« (premiera 1946). O Astalu je dejal: »Moj slog je močna, širokopotezna bravura. Fred je intimen, hladen, lahkon. Gledalci uživajo že v tem, kako hodi.«

Po vrnitvi v začetku leta 1946 je Kelly najprej posnel nepomembno »Luksuzno življenje« (1947), nato pa z režiserjem Vincentom Minnellijem in soigralko Judy Garland razkošnega barvnega »Gusarja« (1948), v katerem je bilo nekaj plesov prav akrobatskih. Bolj ples kot sabljanje so bili njegovi dvoboji v (neglasbenih) »Treh

gov eksperimentalni balet komercialno. Njegova odlična skoreografirana in posnetna velika baletna sekvenca — mrzlično iskanje Leslie Caron v Parizu francoških impresionistov ob Gershwinovi glasbi (Kellyjevo in Minnellijevo skupno delo) — je postala ne samo najdražja glasbena sekvenca v zgodovini musicala (450 tičnih dolarjev za 17 minut), ampak tudi najboljša. Posebni Oscar za »prispevek k filmski koreografiji in plezu« je bilo Kellyjevo zaslzeno priznanje za njegovo plesno umetnost, ki združuje zlomljeno linijo modernega plesa, akrobatstvo, elemente stepa in tradicijo klasičnega baleta in katero sam Kelly imenuje »sinteza starih oblik in novih ritmov.«

Medtem ko je bil balet v »Amerikancu« najsvetlejša točka tega filma, pa je bil obratno v Kellyjevem naslednjem filmu »Pojmo v dežju« (1952 — režija Kelly — Donen) zaradi kaotičnosti najmanj uspeha sekvenca sicer odličnega filma, enega najboljših v zgodovini musicala. Ta lahkonata satira na čas, ko je Hollywood zavzel zvočni film, je obenem Kellyjev drugi najljubši film.

Zaradi velikega uspeha (tudi finančnega) »Amerikanca v Parizu« in »Pojmo v dežju« je Gene Kellyju uspelo prepričati družbo MGM, da mu da sredstva za film čistega baleta in pantomime (brez dialogov in petja) — »Povabilo na ples«. Po precejšnjih težavah je Kellyju, ki je bil obenem libretist, koreograf, režiser in glavni plesalec, končno leta 1956 uspelo dokončati tri od nameravanih štirih epizod (»Cirkus« v stilu commedia dell'arte, moderni balet »Zapestnica« in z risanim filmom kombinirani »Mornar Sindbad«), vendar pa si MGM še dve leti ni upadal film v distribucijo. Ko je končno prišel v dvorane, je komercialno propadel, precej zaradi začasnega upada popularnosti glasbenih filmov sploh.

Med ostalimi trinajstimi filmi, v katerih je Kelly sodeloval bodisi kot igralec ali kot režiser po letu 1952 najomenimo le še Minnellijev manj uspehl musical »Brigadoone« (1954), prikupno Cukorjevo glasbeno komedijo »Les Girls« (Dekleta, 1957), in Kramarjevo »Dedično vetro« (1960) ter Kellyjeve režije: »Srečna cesta« (1957 — dva fantična pobegneta od doma), »Tunel ljubezni« (1958 — z Doris Day in Richardom Widmarkom) in »Gigot« (1962, z Jackiejem Gleasonom, pri nas ga bomo kmalu gledali pod naslovom »Dobri duh Pariza«).

Poleg tega Gene Kelly sem in tja pleše tudi na televizijski in režira na Broadwayu. Julija 1960 pa je tudi napisal in skoreografiral modern jazz-balet »Pas de Dieux« (na Gershwinov »Concerto in F«) za Pariški državni balet — in moral na njegovi premieri triindvajsetkrat pred zastor.

DUSAN OGRIZEK

Nasmejanji plesalec

Filmski portret igralca Genea Kellyja

V odličnem musicalu »Pojmo v dežju« (1952), ki šteje med najboljša dela v svoji zvrsti, je bil Gene Kelly prvi plesalec in režiser s Stanleyjem Donenom (na sliki v veliki baletni sekvenci »Broadwayska melodija«)

Spanski solo in Ples z miško mušketirjihi (1948) Georgea Jerryjem (iz slike »Tom Sidneya« — bil je d'Artagnes pomeni vrhunec njegove risanim filmom) je spel po musicalu »Pesem in glasba«. Film je uspel tako pri kritiki (osem Oscarjev!) kot

Motor »Herkulesa« je zahrumel. Jeklenica žica, ki je bila še pred sekundo ali dvema mlahavo razpotegnjena po celji dolžini letališča, se je v trenutku napela, vtem obrnila nekaj kupov sene, se stresla, nato pa jo je boben motorja z 80 km na uro pričel vleči vase. Jadralno letalo, sinje modre barve trupa in belo pleskanih kril, se je kakih deset metrov peljalo po tleh in tisti, ki ga je držal za rob krila je komaj dohajal naraščajoč tempo hitrosti. Nato ga je izpustil in letalo se je povzelo kot pohesnel konj in v kotu 30 stopinj pričelo nabirati višino.

Trenutek kasneje se je procedura ponovila. Prav tako je poletelo drugo letalo. Niso minile tri minute, ko je eno iz-

Slovenije ob podpori Alpskega letalskega centra.

Petnajst jih je začelo, petnajst končalo. Vsi so bili navdušeni in željni letenja. To je rodilo uspehe, saj učitelji letenja Dušan Ferlež, Vine Žakelj in »šef tečaja, inšpektor za jadralno letenje v Sloveniji Franc Mirnik (po domače Hakelc) pravijo tako. Toda o tem pozneje. Raje se pomudimo med mladimi tečajniki in da ne bo diskriminacije, še med tečajniki.

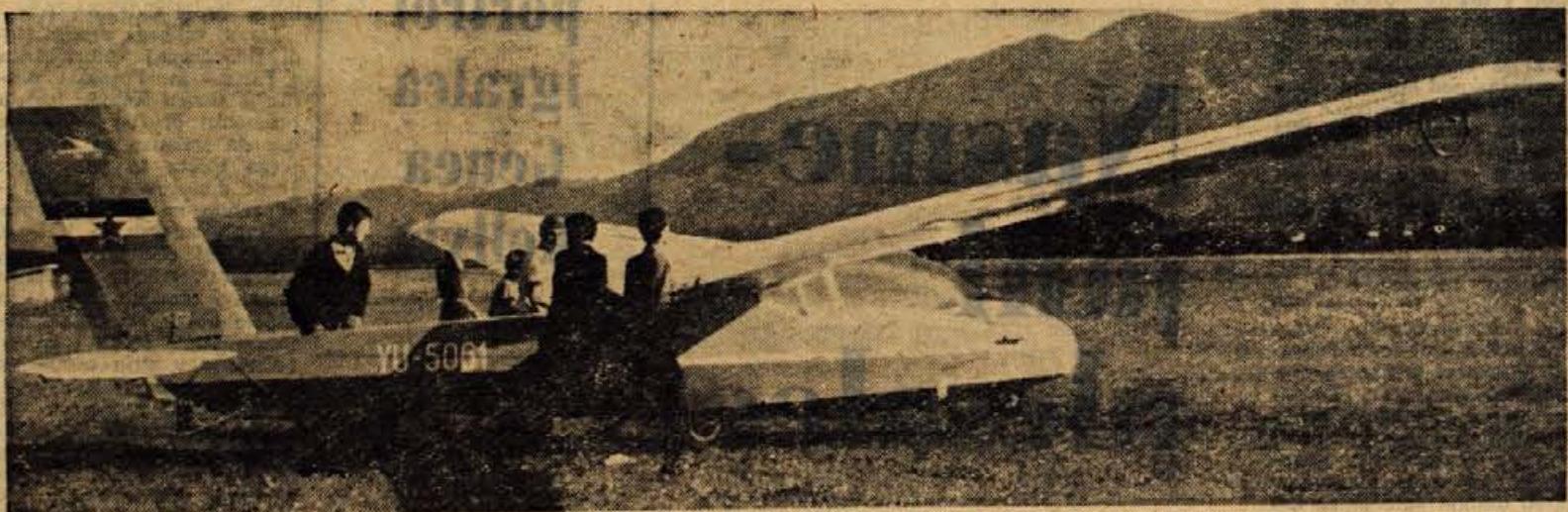
Avtomatizacija prodira tudi v letalstvo

Lahko so srečni, da letijo v takih pogojih, so zmagovali starejši piloti, katerim se še sanjalo ni, da v petih letih ne bo treba več vleči žice na roke, da ne bo treba jadralnih letal tiščati sem in tja po letališču, da se bo dalo leteti v zaprtih kabinih z odličnim pregledom in tehnično popolnostjo inštrumentalne opreme.

O vsem tem so nekoč sanjali, danes pa mlađi to uživajo. Starejši so jim, odkrito povedano, strahotno nevoščljivi, ker sami česa podobnega niso okusili. Pravijo, da takšno letenje povsem spremeni značaj pilota. Trdili so, da to kvarno vpliva na mladino, da jo poleni. No, kô smo tečajniki opazovali, odkrito povedano, smo imeli prav tak vtis. Niso ravno največ gibali na zemlji. Morda je bil prav to vzrok, da so se v zraku bolje obnesli. Vsi učitelji so zatrjevali: »So zelo dobra grupa v zraku, toda zelo lena na zemlji.«

se je napela. Sledil je rahel sunek in LIBIS je zdrsej po pokoseni travi. Učenec v njem je gledal strmo in nemirno naprej. Hitrost je narascala. Pazil je, da je pri majhni hitrosti držal letalo v horizontalnem položaju. Potem je pričel krmilno palico počasi vleči »nase«. Letalo se je odlepilo. Nekaj sekund je potem letel le pol metra nad zemljo, potem pa je palico še bolj povlekel. Kot vzpenjanja se je povečal. Tudi hitrost. Variometer je kazal že 8 m dviganja v sekundi. Višina je vrtoglavu naraščala, 100 m, 200 potem 250. Na tej višini je letalo počasi izravnal in potegnil ročico za odklapljanje vlečne vrvi. Potem je letel sam. Bil je odvisen le od svojega znanja. Za seboj ni več poslušal učitelja, ki je vedno kaj pripominjal. Le prijetno piskanje vetra je bil zvok, ki mu je bil v tem trenutku zvest. Po instrumentih je kontroliral hitrost, nato pa napravil zavoj za 90 stopinj. Spet je letel naravnost in potem spet zavoj. Nato je letel vzporedno z vzletno-pristajalno stezo. Bežno je opazil start drugega letala. Tudi v njem je bil »laširant. Preletel je dolžino letališča, spet letalu spremenil smer, nato pa letel do linije steze za pristajanje. Po četrtem zavoju se je znašel v pravilni smeri za pristanek. Izvlekel je zračne zavore in povečal hitrost. Letalo se je strmo postavilo na »nos« in padalo kot kamen. Preletel je hišo na robu letališča, potem pot in že je bil tik nad kupi sena. Zavore je rahlo potegnil nazaj v krilo, nato pa jih vrnil v izvršen položaj. Poravnal je letalo in čkal, da upada hitrost. Ko je s kolesom zadej v bilke trave, je palico povlekel še bolj. Pristjal je. To mu je naznani rahel sunek, ki ga je povzročila »zemlja, ki je udarila ob letalo.« Po

Krila mladosti

Mlađi jadralci »speljejo« jadralno letalo domače konstrukcije LIBIS-17 na start

na leškem nebu

med letal pristalo in takoj za njim še drugo. Vse skupaj se je ponavljalo ves dan.

Smo namreč na letališču v Lescah. No, to ste najbrž že sami ugotovili. Prav v tem času je tu na vse zgodaj (kar ob 3. uri zjutraj) vstajalo 15 mlaadih ljudi, tečajnikov, ki so se zbrali v Lescah na začetniškem tečaju za jadralne pilote, ki ga je organizirala Zveza letalskih organizacij

Ko smo jih poslušali na startu, kako so se pogovarjali, bi laik mislil, da so naenkrat »požrli« vso letalsko učenost. Sama strokovnost jih je bila in včasih morda tudi škodoželjnost. Se pač ne da pomagati, so ljudje.

Jadralni letali LIBIS-17 pa sta vzletali in pristajali. Starter je vzdigoval zastavice, z vtile je zasvetila zelena luč in sto petdeset konjskih sil je pričelo vleči vase žico. Dan za dnem sta letali leteli v polni zasedbi. Učenec v prvem in učitelj v drugem sedežu. Minevali so starti: 5, 10, 15... Pri dvajsetih jim učitelj ni več pomagal. Le govoril je še in če je bilo treba tudi zavpil. Tako so leteli približno do 45. starta. Bližal se je odločilen dan, dan ko bo treba brez strahu sesti v kabino letala, jo za seboj zapreti, preden se bo v njo vsedel še učitelj.

»Laširanje«

Tako se pravi med piloti prvemu samostojnemu startu. Tistega dne (bilo je natančno pred dvema tednoma) so letala nekoliko bolj skrbno pregledali, kot je bilo to v navadi. Sonce je že kako uro in pol svetilo, tečajniki pa so gazili mokro travo in zelo mirni so bili. Vsak med njimi je razmišljal o svojem prvem letu. Vsak je razmišljal o teroriji letenja. Vtem sta učitelja z letala napravila kontrolne starte. Prvi od učencev je sedel v kabino. Nervoza pri zapenjanju vezi. Kontrola krmilnih površin, zadnji nasveti učitelja. Učenec je vzdignil roko, starter belo zastavico, šlepar na vtili je za trenutek vključil reflektor zelene barve, 6 mm debela jeklena vrvi

tem se je nekaj časa peljal po zemlji, ko pa je prišel do starta, je letalo zavrl in v hipu se je ustavilo. Vse se je srečno končalo. Tudi dekleta so srečno in brez posebne treme poletela.

Temu bi lahko dodali še ime novo pečenega pilotova, pa ga ne bomo. Takih je bilo namreč prvih 15 samostojnih startov mladih jadralcev.

Toda med jadralci je bil tudi ŽARGI IVAN, doma iz Škofje Loke. Je eden prvih pilotov tega mesta.

- Te je tečaj navdušil?
- Pa še kako. Težko razložim.
- V katerem aeroklubu pa si tečaj obiskoval?

V Ljubljanskem.

- Te je bilo »laširanje« strah?
- Niti ne. Toda tremo sem imel. Bal sem se predvsem, da ga ne polomim, ker bi se mi kollegi smejavili.

● Si že kdaj jadral?

Včeraj me je učitelj seznanil s skrivnostmi jadranja. Prečudovito je in težko razložim svoje občutke.

Učitelji so mi povedali, da je JUSTA MIHEVC med najbolj prizadevinimi tečajnicami. Trudil sem se, da bi se pogovoril še z njo. Pa sem imel smolo. Kadar sem jo našel, je vedno delala. Nisem je hotel nadlegovati.

Tečaj je bil uspešen, toda za mlade tečajnike (njihova povprečna starost je bila 17 let), je pa menil le odskočno desko za nadaljnje šolanje. Odslej se bodo morali svojemu letenju posvetiti z golj samoinicativno. Najboljši bodo ostali. Tudi najprizadevinnejši.

TONE POLENEC

RADIJSKI SPORED

VELJA OD 22. DO 28. AVGUSTA

Poročila poslušajte vsak dan ob 5.15, 6., 7., 8., 10., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30. Ob nedeljah pa ob 6.05, 7., 9., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30.

SOBOTA — 22. avgusta

7.15 Jutranja glasbena srečanja — 8.05 Iz repertoarja pianistke Sofije Deželič — 8.25 Iz koncertov in simfonijskih — 9.00 Počitniško popotovanje od strani do strani — 9.15 Glasbena zgodba o Ferdinandu — 9.31 Zabavna glasba iz Sovjetske zveze — 10.15 Jugoslovanski pevci popevki — 10.30 Pesmi in plesi jugoslovenskih narodov — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Lahek opoldanski glasbeni spored — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Srečanja z domaćimi vižarji — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.42 Poje Delavski orkester iz Stražišča pri Kranju — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Vedri uvodni takti — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Uvertura in arije iz operе Don Juan — 18.15 Novo v znanosti — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Serenada v C-duru — 20.30 Sobotni večeri v naših krajinah — 21.15 Plesni zvoki — 22.10 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Nočni akordi

NEDELJA — 23. avgusta

6.00 Dobro jutro — 7.15 Narodni in domaći zvoki — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.40 Drobne skladbe velikih mojstrov — 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — I. — 10.00 Še pomnite, tovarisi... — 10.30 Pesmi borbe in dela — 10.50 Deset minut z zabavnim orkestrom RTV Ljubljana — 11.00 Deset minut turističnih napotkov — 11.15 Vedre melodije z zabavnimi orkestri — 11.40 Nedeljska reportaža — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — II. — 13.30 Za našo vas — 14.00 Koncert pri vas doma — 14.15 Popoldanski divertimento — 15.05 Danes pooldne — 16.00 Humoreska tega tedna — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Plameniča ljubezen — priredba baleta — 20.50 Sportna poročila — 21.00 Melodije v izložbenem oknu — 22.10 Godala v noči — 23.05 Nočni komorni koncert z deli starejših slovenskih skladateljev

PONEDELJEK — 24. avg.

7.15 Jutranja glasbena srečanja — 8.05 Domäče viže v tričetrtinskem taktu — 8.25 Tako pojo in igrajo v Sofiji — 9.00 Za mlade radovednike — 9.15 Penajst minut z basistom Ladkom Korošcem — 9.30 Otočne in vedre stra-

ni naše popularne orkestralne literature — 10.15 Iz srbske glasbe — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Lahek opoldanski domaći pele-mele — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Glasbeni avtomati — 15.15 Zabavna glasba — 15.45 Igra Pihalni orkester JLA — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Poletni spreredi — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Zvočni razgledi — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Revija slovenskih izvajalcev zabavne glasbe — 20.40 Rezervirano za magnetofonski posnetek z dubrovniškega festivala — 22.10 S popevkami po svetu — 22.50 Po svetu jazza

TOREK — 25. avgusta

7.15 Lahka koncertna glasba — 8.05 Jugoslovanski pevci popevki — 8.35 Z malimi vokalnimi in instrumentalnimi ansambli — 9.00 Pojetiški popotovanje od strani do strani — 9.15 Saljive note — 9.30 Z Ljubljanskim jazz ansamblom — 9.45 Duet Bogdanović - Nikolić poje srbske pesmi — 10.15 Z domaćimi opernimi odrov — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Mali koncert lahke glasbe — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Tri turke — 14.20 Nekaj slovenskih narodnih pesmi — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.30 V tork na zvoki — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Poletni spreredi — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Koncert po željah poslušalcev — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Muzika nordijskega preroada — 20.00 Radijska igra — 21.00 Lahka glasba — 21.20 Iz galerije glasbenih portretov — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Nočni koncert

SREDA — 26. avgusta

7.15 Narodni in domaći zvoki — 8.05 Plesni orkester Henry René — 8.30 Sedem Dvožakovih Slovanskih plesov — 9.00 Svet skozi sončna očala — 9.20 Zvočni mozaik — 10.15 Solistična instrumentalno-zabavna glasba — 10.40 Pianistka Dubravka Tomšič in Ciril Škerjanc

11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Opoldanski domaći pele-mele — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Glasbeni avtomati — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Komorni zbor RTV Ljubljana poje skladbe — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Poletni spreredi z našimi so-podlistek — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Iz fonekete radia Koper — 18.45 S knjižnega trga — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Iz naših studijov — 21.10 Marta — opera — 23.25 Literarni nočurno — 23.35 Melodije za lahko noč

CETRTEK — 27. avgusta

7.15 Zvočni kaleidoskop — 8.05 Madžarske narodne pesme in plesi — 8.25 Češko-slovaška zabavna glasba — 9.00 Počitniško popotovanje od strani do strani — 9.15 Veselje počitnice — 9.30 Rdeči mak — baletna suita — 10.15 Z overnimi pevci po svetu — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Z jugoslovanskih pevci popevki — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Tone Abseo igra na harmoniku — 14.20 Listi iz albuma z zabavnimi melodijskimi — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Skladbe o letnih časih — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Poletni spreredi — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Turistična odaja — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Cetrtkov večer domaćih pesmi in plesov — 21.00 Literarni večer — 21.40 Nočurno z deli Zvonimirja Ciglja — 22.10 Jazz s plošč — 23.05 Nočni koncert z domaćo in tujo korno glaso

PETEK — 28. avgusta

7.15 Od uverture do finala glasba — 8.05 Mahtni zabavni ansambl — 8.35 Iz hrvatske glasbe — 9.00 Pionirski tehdodi z orkestrij zabavne muzike — 9.30 Slovenski pevci popevki — 10.15 Igra pihalna godba — 10.35 Naš Koncert po željah poslušalcev — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Muzika nordijskega preroada — 20.00 Radijska igra — 21.00 Lahka glasba — 21.20 Iz galerije glasbenih portretov — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Nočni koncert

7.15 Narodni in domaći zvoki — 8.05 Plesni orkester Henry René — 8.30 Sedem Dvožakovih Slovanskih plesov — 9.00 Svet skozi sončna očala — 9.20 Zvočni mozaik — 10.15 Solistična instrumentalno-zabavna glasba — 10.40 Pianistka Dubravka Brede Šek poje Mariborski Tomšič in Ciril Škerjanc — komorni zbor — 20.50 Arena

21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.00 Plesna glasba — 22.50 Literarni nočurno — 23.05 Nočni obisk pri velikih baročnih mojstrih

Cerkje »KRVAVEC«

22. avgusta amer. film NORCIJE V OPERI ob 20. uri — 23. avgusta amer. film NORCIJE V OPERI ob 16. uri, nemški film PONAREJEVALEC IZ LONDONA ob 19. uri

Naklo

23. avgusta jug. barv. CS OBRAČUN ob 19. uri

Kropa

23. avgusta angl. film V RITMU TVISTA ob 17. in 20. uri

Jesenice »RADIO«

22. do 23. avgusta amer. barv. CS film JU2NI PACIFIK

24. avgusta amer. VV film OSAMLJENI CLOVEK

25. do 26. avgusta ruski barv. film LJUDJE O SEJMU

27. do 28. avgusta jugoslovenski film OTOKI

Jesenice »PLAVZ«

22. do 23. avgusta ruski barv. film LJUDJE S SEJMA

24. do 25. avgusta amer. barv. CS film JU2NI PACIFIK

27. do 28. avgusta češki barv. CS film CE PRIDE MACEK

Zirovnica

22. avgusta češki CS film IKARIA X B-1

23. avgusta francoski film DEKLICA V IZLOZBI

26. avgusta amer. barv. CS film JU2NI PACIFIK

Koroška Bela

22. avgusta češki barv. film CE PRIDE MACEK

23. avgusta ital. barv. film POSASTI V RIMU

24. avgusta ruski barv. film LJUDJE S SEJMA

Kranjska gora

22. avgusta ital. barv. film POSASTI V RIMU

23. avgusta češki barv. film CE PRIDE MACEK

27. avgusta ruski barv. film LJUDJE S SEJMA

Duplica

22. avgusta ital. barv. CS film SAMSON PROTI NA-SILNEZEM ob 20. uri

23. avgusta ital. barv. CS film SAMSON PROTI NA-SILNEZEM ob 15., 17. in 19. uri

25. avgusta amer. film NE-POZNANI IZ NORD EKS-PRESA ob 20. uri

26. avgusta amer. film NE-POZNANI IZ NORD EKS-PRESA ob 18. uri

28. avgusta franc. CS film IGRA RESNICE ob 16. in 18. ur

28. avgusta franc. CS film IGRA RESNICE ob 16. in 18. ur

Dovje-Mojstrana

22. avgusta francoski film DEKLE V IZLOZBI

23. avgusta češki barv. CS film IKARIA X B-1

27. avgusta amer. barv. CS film JU2NI PACIFIK

Televizijski program je bil dolgočasen in slab ali, kakor se temu strokovno reče, eksperimentalen. Zakonca Jeguljeva sta zaman preudarjala, ali je dolgočasnejši kot slabši oziroma ali je slabši kot dolgočasnejši, in ker se tehnica ni hotela nagniti ne na to ne na ono stran, sta televizor nazadnje izklopila in poskusila nadaljevati sred deževnega večera s pogovorom.

»Janez, kaj misliš, ali se loči več moških ali več žensk?«

Oglodala sta tudi to kost in na posled razočarano ugotovila, da se

jazni, da bi zaradi investiranja v standard trpežno naše gospodarstvo?«

»Prenapetole je puhiilo izza časopisa. »Svet kak nerazgledan zelencl Reševanje takih težav ne gre tako hitro in na silo. Treba je previdnosti, planiranja, potrežljivosti!«

»Tule piše: Večkrat je treba prisluhniti nasvetom navadnega delavca, zasebnega kmetovača in preprostega občana, kajti praksa kaže, da imajo dostikrat bolj prav kot visokokvalificirani strokovnjaki...«

»Kaj še!« je zarigalo izza časopisa. »Kakšna zmota! Zdaj bi že vsakdo

Minila sta leto in dan

prepirata za prazen nič, kajti posvetilo se jima je, da je vprašanje močno podobno tistem, ki sprašuje, kaj je težje: kila govedine ali kila teletine! Užaljeno sta si obrnila hrbta in vsak po svoje čakala na uro spanja: on, Janez Jegulja, sekretar tovarne elektronskih mišnic, skrit za razgrnjim časopisom, iz katerega se je učil na pamet uvodnik, kajti na sedmem sestanku vse prav pride! — in ona, Micka Jeguljeva, tajnica v inštitutu za proučevanje zehanja, brskajoča po revijah in papirjih na knjižni polici. V roke ji je prišla stara škatla, zvrhano polna porumelenih časopisnih izrezkov. Radovedno jih je pričela prebirati.

»Janez, kaj praviš na to: Naši družbi je kritika nadvise potrebna, razgaliti moramo vsako najmanjšo nepravilnost in terjati odgovorne za pojasnilo?«

»Neumnost!« je zagodrnjalo izza časopisa. »Le kdo se tako napihuje? Tudi kritika ima svoje meje, vse preveč je je že. To tudi vznemirja in ustvarja škodljivo razpoloženje!«

»Kaj pa tole: Reševanja težav, ki ovirajo dvig delavčevega standarda, se moramo lotevati hitro, z vsemi razpoložljivimi sredstvi, in brez bo-

rad solll pamet študiranemu človeku. Povej no, kdo je ta tepec, ki stresa take oslarije?«

»Počakaj malo! Se to: Socializem niso le besede, socializem je praksa, toda žal lahko marsikje ugotavljamo, da ostaja socializem le pri besedah, praksa pa je čisto kapitalistična...«

»Grozno!« je zarjalo izza časopisa in hip nato je sekretar Jegulja planil iz fotelja. »Saj tega človeka je treba zapreti! Kdo si je drznil kaj takega tiskati?«

»Vaš tovarniški list...«

»Jim bom že pokazal! Da si upajo... Daj sem... No, kaj se smej ješ, raje poglej, če se je baraba podpisala!«

»Seveda se je!«

»Ime, sem z imenom! Pa še datum poglej!«

»Oh, datum je precej star, dobro leto je že od tega, ko ti še nisi bil sekretar, temveč si stal za strojem.«

»Ni važno! Gada je treba takoj vzeti v precep, če je že v podjetju!«

»Oh, možek, kako slab spomin imaš! Kaj se res ne spomniš, kako ponosno si pred letom dni izrezoval svoje članke v vašem tovarniškem glasilu...?«

VILKO NOVAK

Televizija

SOBOTA — 22. avgusta

RTV Ljubljana 19.15 Objava dnevnega sporeda — 19.17 Kaj bo prihodnji teden na sporedu — 19.32 Nenavadni konj Champion — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik — RTV Ljubljana 20.30 Cik-cak — RTV Beograd 20.45 Oglejalo državljan Pokornega — RTV Ljubljana 21.45 Dick Powell vam predstavlja —

NEDELJA — 23. avgusta

RTV Ljubljana 9.30 Deček iz cirkusa — RTV Beograd 10.00 Kmetijska oddaja — RTV Ljubljana 15.00 Prenos državnega prvenstva v tenisu iz Maribora — Intervzija 17.00 Tekmovanje v lahki atletiki iz Varšave — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik — RTV Ljubljana 20.45 87. policijska postaja — 21.35 Mali komorni koncert — 22.05 Porocila

19.10 TV obzornik — 19.30 S

Beograd 19.30 Taškent — no za prenos — 22.00 Včeraj, danes, jutri

mesto izobilja — 20.00 TV dnevnik — RTV Zagreb 20.30 Propagandna oddaja — 20.45

Rezervirano za prenos — RTV Beograd 21.45 Reportaža — RTV Zagreb 22.15 Včeraj, danes, jutri

PETEK — 28. avgusta

RTV Ljubljana 18.48 Objava dnevnega sporeda — 18.50 TV obzornik — Intervzija 19.05 Tekmovanje v rokometu med ekipama Romunije in Jugoslavije — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik — RTV Zagreb 20.30 Prenos športnega dogodka — RTV Beograd 21.15 Propagandna oddaja — RTV Ljubljana 21.30 Pet v milijonu — češki film — 23.00 Poročila

PONEDELJEK — 24. avg.

RTV Ljubljana 19.08 Objava dnevnega sporeda — 19.10 TV obzornik — RTV

TV obzornik — 19.30 S

Beograd 20.00 TV dnevnik — RTV RTV Zagreb 20.30 Rezervira

Vse za dobro fotografijo

Ljudje fotografirajte, fotografirajte in še enkrat fotografirajte. Napravite dobre fotografije, to je vaš kruh.

Dva fotografa sta se mučila in »knipsala« in gotovo je obema fotografija uspela. Da je enemu od njiju, o tem ni dvoma.

Sploh pa, kakšna kakšna panorama in kakšen objekt (bolje subjekt) v prvem planu. Upajmo, da jezero ni bilo preveč nemirno in da je slikanje preneslo. Tudi vetro izgleda, da ni bilo. Sonce je prav tako prijetno grelo, zato so ljudje slikali. Kruh je pač kruh, poleg tega pa je uspel motiv tudi nekaj vreden.